

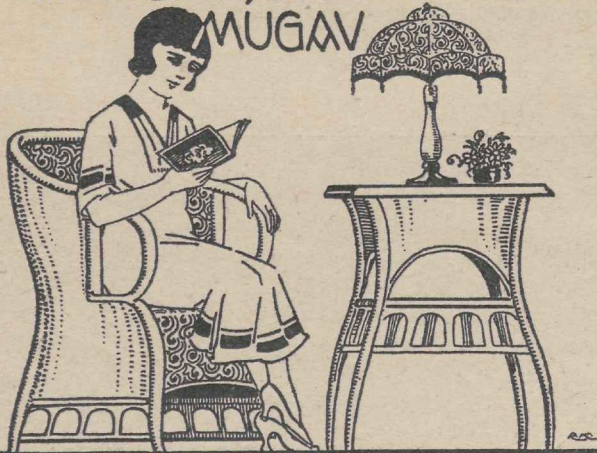
Jõulu- ja Uueaasta-Album

„INVALIDID“

KORVMÖÖBEL

PRAKTILINE, ELEGANTNE JA MUGAV

VIGAST SÕJAM. ÜH.
PUU-JA VITSATÖÖSTUS

Puu ja Vitsatööstus

Eestis ainuke suur korvmööblimaja.

Tartus : Peterburi tän. nr. 12, telef. 6-48.

Tallinnas - ladu : Pikk tn. 67, telef. 6-14.

Esitused: Pärnus, Nikolai t. 13, telef. 3-51 ja teistes linnades.

Soovitame rikkalikus valikus korvmööbleid,

tolmukioppereid, kookusvaipu, igasuguseid ilu-, lille-, reisi- ja tarbekorve, mänguasju jne. Säälsamas igasugused puutööd, parandused ja tellimiste vastu võtmised.

Töö on vastupidav, kaup praktiline ning elegantne ja hinnad võistlematud, seepärast ka meie tööstuse saadused on kroonitud kõrgemate auhindadega.

Vig. Sõjam. Ühingu Tartu Osakond.

Kingsepatöö-kool ja tööstus

Tartus, Kүүtri tän. 3, kino Athena kõrval.

Soovitab oma töökojas valmistatud igasuguseid vastupidavaid ja moodsaid - - -

jalanõusid

Hinnad väljaspool võistlust!

Hinnad väljaspool võistlust!

SINGERI õmblusmasinad

perekonna, käsitöö ja tööstuse jaoks, on tunnustatud kõige paremaks— sellepärast ka kõige odavamad.

Kõige soodsamad ostu ja järelmaksu tingim. Õpetus ilutikanduses ja nõelumises maksuta.

Hinnad algavad 8.500 mrk. peale.

Alati ladus kõik tagavaraosad, nõelad, niidid ja masina õli tuntud kõrges headuses.

Kõik osad, nõelad, õli ja niidid on saadaval ka SINGERI AGENTELT.

Õmblusmasinate Ühisus **SINGER** Sewing Machine Company
EESTI OSAKOND.

Tartu, vabriku kauplus, Suurturg nr. 12.

Oma vabriku kauplused igas linnas ja alevis. — — Komisjoniagentid üle maa.

Parem riidekauba ostukoht Tartus

M. Wallase

riidekauplus

asutatud 1913. a.

Kaubahoovis 3

Telefon 539

★

Odavad hinnad

Ilus valik

O/ü. „TARMO“

Tallinn, Narva mnt. 6, kõnetr. 26-65.

Telegr. aadr.: TARMO - TALLINN

TÄIELIKUM AUTOTARBETE ÄRI

Prantsuse autokummide

„MICHELIN“

ainuesitaja ja ladu

Eestis.

JALGRATTAD

Auto, mootorratta ja vankri kummid.

Veoauto massiivkummid.

TÄIELIK „FORDI“ OSADE LADU.

Tehnilised kummikaubad, veevoolikud ja kummi- voolikud igasugusteks otstarveteks Klingerit, asbest, eboniit, fibre, linoleum, kunstnahk jne. Tihetus- ja isolatsioonmaterjalid. Piduri ja kuplungi lindid. Auto vaibad ja katteriie igasuguses must- ris ja värvis. Kaltsium-karbiit. Rull- ja hammas- ketid. Kuul- ja rullaagrid igas mõõdus j. n. e.

O-ü. „TARMO“ kummi vulkaniseerimise tööstus
Tallinn, Narva maantee 6, kõnetraat 26-65

Parandab auto-, mootor-, jalgratta ja vankri kumme. Valmistab kujutud fibrist auto ja muid kuplungi linte ning vask-asbest mootori tihetusi.

Massiivkummide pealepressimine.

Kr. SAAR & K^o

Tartus, Raatuse tän. nr. 2, kauplus 2a, telefon 694.
Pealadu: TALLINNAS, Estonia puistee nr. 27.
Osakonnad: Jõhvis, Turuplats 1, Rakveres, Tallinna tän. 13.

Soovitab **Jalgrattaid:** Soovitab

„MARS“ ja „NAUMANN“

Õmblusmasinaid:

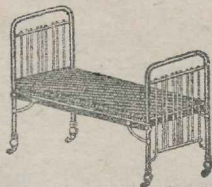
„PFAFF“, „NAUMANN“, „WESTA“,
„CLARA“, „GRITZNER“, „ASTRA“,
kingsepamasinaid „PFAFF“

Kudumismasinaid:

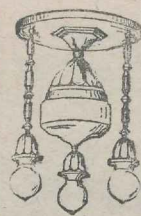
„Walters“, „Gloria“ ja „Mühlhausen“

Jalgrataste ja masinate osad. Michelin ratta Kummid jne.
Kõik meie juures müüdatavad masinad on Eestis pika proovi läbi
teinud ja ei karda ühtegi võistlust ei häduse ega hinna poolest.

Metallitööstus
„LEEK“
Tartus, Gildi tän. nr. 7,
(hoovis)

Valmistab oma töökojas kõiksugu
raudvoodisid
reform- ja vitspõhjaga, merehei-
na-, karva- ja vedrumadratsitega.

Tartus, Promenadi 7, tel. 4-79
(enne Suurturg 2)
asub

Paul Lall'i

1913. a. asutatud äri, kus leiata
suures valikus odavate hinda-
dega kõiksugu elektrotehnika tarbe-
asju ja tehakse sisseseade töid.
„Volta“ elektrimootorite ja dänamode esitus
ja ladu.

Kõige paremaid kaalusid

valmistab
ja müüb

E. Sattelberg'i kaalude
tööstus
Tartus, Lossi tän. nr. 4, kõn. 6-41

Soovitame suures valikus

**Majapidamistarbeid :: Ehitustarbeid
Tööriistu paremas headuses jne.**

õiglaste ja mõõdukate hindadega

K/M. W. HANSON & W. KALJOT

Tartus, Aleksandri t. 1. Telefon 4-16.

IGAL POOL

Kõrges headuses ainult
suhkrust valmistatud
keedetud

mõdu ja limonaadi

SAADAVAL

Laialt tuntud
kohvi

„TERVIS“

ÕLLETEHAS «LIVONIA», TARTUS

Kalda t. 5 * Omanik H. SILBERGLEICH * Kõnekr. 2-38 * Asut. 1896. a.

Kolmas Tartu Laenu- ja Hoiu-Ühisus

Tartus, Suurturg 8. — Juhutuse telefon 11-13. — Üldine telefon 99.

AKTIVA	Äriseis 1. oktoobril 1927. a.	PASSIVA	
Kassa ja jooksvad arved teistes pankades.	17.109 252.—	Osamaksud	13.441.479.—
Väärtpaberid	436.840.—	Tagavarakapitalid	1.638.081.—
Laenud	164.233.728.—	Hoiusummad	137.832.832.—
Korrespondendid „Loro“	1.352.460.—	Asunikkude ja erikrediidid	16.030.203.—
Vallasvara	1.076.930.—	Kontokorrent	3.346.073.—
Garandiid	8.533.195.—	Korrespondendid: „Loro“	79.893.—
Muud aktivad.	1.685.094.—	„Nostro“	736.925.—
Makstud protsendid ja komisjon.	1.520.776.—	Garantiid	8.533.195.—
Kulud.	5.151.549.—	Muud passivad	1.926.612.—
	<u>201.099.804.—</u>	Saadud protsendid ja komisjon	17.514.511.—
			<u>201.099.804.—</u>

Ühisus võtab raha hoiule, annab laenusid välja ja toimetab kõiki panga operatsioone.

Ühisusel on 2802 liiget vastastikkuse vastutussummaga Mk. 67.207.395.—

Rahaline läbikäik Mk. 1.307.118.774.—

JUHATUS.

EESTI LAENU- JA HOIU-ÜHISUS

TARTUS, SUURTURG 14, omas majas.

Juhatuse telefon 700. Üldine 177.

Telegrammi aadress: ELHÜ.

ESIMENE EESTI ÜHISPANK.

Asutatud 1902. a.

VÕTAB RAHA HOIULE tähtajalisel ja jooksva arvel.
ANNAB LAENUSID vekslite ja võlatunnistuste vastu.
VÕTAB SISSENÕUDMISEKS vekslid, veokirju ja muid dokumente.

SAADAB RAHA TASUTA teistesse kohtadesse.
MÜÜB TSHEKKE Helsingi, Riia, Stockholmi, Londoni, Berliini, Pariisi, New-Yorgi ja Zürichi päale.

Ostab ja müüb välisraha. Toimetab kõiksugu pangaoperatsioone.

AGENTUURID: Eesti Kindlustuse Selts.
Esimene Eesti Kindlustuse Selts.
Eesti Koguduste Kindlustuse Selts.

Meie
siidsukke

märgiga

„Luik“

on kõige kaunimad ja vastupidavamad, sellepärast kannab neid iga elegantdaam.

Niisama veenduge ka meie

kodumaa kaubas!

Siidi mantli- voodri ning kübarariides.

Peale selle valmistame: igasuguseid paelu, nõore, sokke, shalle, pesupaelu, pesusakke, kummirüüsh ja traksipaelu, aktselbandi-õlamärkide ja tunnusmärkide nõore.

Saadaval iga äris.

A./S. „RAUANIIT“ Tallinnas

Kui tahad julgest' elada,
siis «EKA's» ennast kinnita!

Meie kõige suurem ja kapitali-
kindlam kodumaa kinnitusselts

Eestimaa Kinnitus A.-S.

„EKA“

TALLINN, PIKK UUL. 6,
omas majas.

Toimetab:

elu-, tule- ja muid kinnitusi.

Elukinnituse teel muretsete eneste vanan-
duse eest ning kindlustate oma lapsi teie
enneaegse surma juhtumiseks.

Pudu- moe- ja terase-
kauplus

B. Genss ja Pojad

Tartus, Küüni tän. nr. 8.
Postkast 142.

*
Asutatud 1885.
*

Engros. Detail.

TR Ü K I K O D A
E D. B E R G M A N N

FIRMA OMANIK
V. BERGMANN

T A R T U
J A A N I T. 15.

▽

R A A M A T U T R Ü K I K O D A
K I V I T R Ü K I K O D A
K Ö I T M I S E T Ö Ö K O D A

NÕUDKE IGAL POOL! NÕUDKE IGAL POOL!

A|s. A Le Coq'i

õlut, porteri, mõdu, limonadi, seltersi,
soodat jne.

HOBUSERIISTADE, NAHAKAUPADE ja
JALANÕUDE LADU

V. J. Gorbatshev & Pojad

Tallinn, Estonia puiestee 15, telef. 12-55
Firma asutud 1895 a.

Sadulsepa töötoad.

Võetakse tellimisi kõiksugu sadulsepa,
muude nahatööde ja paranduse peale
vastu.

A. Kaio maali töökoda

Tartus, Riia t. 85, tel. 8-34.

Toimetab eesk. julikult ja mõõduka
hinnaga igasuguseid maali töid.

**Kõige kasulikum äri- ja
uksesiltide tellimise koht**

Tahate Teie oma raha paigutada kindlasse kohta,
siis ostke

Luther'i mööblit!

Meie mööbli ostmine ei ole mitte kulu, vaid sisseadesse paigutatud kapital, sest Teie ei omanda mitte hooaja artikleid, vaid asju, mida Teie oma eluaeg tarvitate ja mis Teile kestvalt rõõmu valmistavad. Maitserikkalt ja mugavalt sisseseatud kodu on kultuurilise edu tunnusmärk.

Meie mööbel erineb kõrgeväärtusliku töö ja materjali headuse poolest.

A-S. A. M. LUTHER

Müügikoht Tallinnas: Vana Posti tän. 9.

Kõnetraat 6-16.

„ Tartus: Vana tän. 17, E. V. Jürgens'i kauplus.

KINNITUS-AKTSIA-SELTS EESTI LLOID

Tallinnas, Pikk t. 11 * Kõnetr. 6-24 ja 17-03

TULE-, ELU-, VEO- JA
ÕNNETUSJUHUSTE
::: KINNITUSED :::

Kinnitage oma varandust ja elu kuni veel aeg!

Eesti Kindlustuse Selts

* Asut. 1907. a. *

Kõige suurem ühistegeline kindlustus-ettevõtte kodumaal.

*Vastutussummad üle Mk. 100.000.000. —
TULE-, ELU-, MURDVAARGUSE-, KLAASI-
ja KODULOOMADE kindlustused.*

*Edasikindlustuste vastuvõtmine valdade vast. kindlustuse seltsidelt
Seltsi valitsus: CARTUS, SUURTURG 10, omas majas.*

Osakonnad: Tallinnas, Pärnus, Viljandis, Võrus, Rakveres, Valgas, Petseris ja Kuresaares.

PHILIPS elektrilambid PHILIPS raadiokaubad

sammuvad alati eesrinnas!

A.-S. KAPSI & K^o

Elektrotehnika — Raadio

TALLIN, Harju 46

TARTU, Suurturg 12

Ühistegeliste asutuste keskpank

Eesti Rahvapank

Tallinn, Suur Karja tän. 19, omas majas.
Telef. nr. nr. 2-02, 24-13 ja 28-28.

Toimetab igasuguseid
pangaoperatsioone.

Korrespondendid kõigis kodumaa linnades ja alevites.
JUHATUS.

≡≡ **SAKU** ≡≡
ÕLLETEHAS A.-S.

TALLINNA PEALADU
SUURKLOOSTRI 10/12
* KÕNETRAAT 17-48 *

Kõiksugu nahakaupa sise- ja välja-
maa vabrikutest ja kingsepa-
tööriistu soovitab

J. G. BIKOVI
nahakauplus.

Tallinnas.

Vene turg 3.

Vene turg 3.

Tallinna Krediit-Pank A.-S.

Asutatud 1907 a.

Tallinnas, Suur Karja t. 23, omas majas.

Osakonnad:

Haapsalus, Narvas ja Nõmmel.

Korrespondendid väljamaa suuremates keskkohdades,
kõigis kodumaa linnades ja tähtsamates alevites.

Pank toimetab kõiksugu pangaoperatsioone

:: :: :: sise- ja väljamaal :: :: ::

A.-s.

Eestimaa apteegi ja rohu kaubanduse ühing

Tallinn,
Harju t. 41

„EPHAG“

Abikauplus
Narva m. 42

Kõnetraat nr. 19-36 ja 31-55.

Kemikaaliad. :-: Sidumismaterjalid.

EN GROS ja EN DETAIL.

EPHAG-lille Eau de Cologne
EPHAG-Vegetal

UUDISI
JSIS-PUUDER

EPHAG-lõhnaõlised
EPHAG-hambapasta

UUDISI
JSIS-KREEM

Eesti Kaub.-Tööst. A. S.

D. Mirwitz & Pojad

TARTU Raatuse tän. 6 TALLINN S. Tartu mnt. 13

Portselaan, klaas, kristall, kivi,
email, aluminium, nikkel, alpaka,
teras, ilu ja lambi

maja-, köögi- ja valgustustarbed.

D. MIRWITZ JA DOJAD

Ben

antiseptilisel alusel valmistatud
ilupuhtustav pesemisaine

Elham loovutam. u
Ben'iga loovutatakse
häärumala, ilmo pleekineta
ühikordset keetmise jär.
lumivalge pesu.

Ben ei liivolda eintid, mis
pesu peale kahjusti kull mäg.
Ben ei sisalda kloori.

A/S
Jaan Maim
TARTUS

Pesu pestes Ben'ita, võite katki hõõruda,
Pesete te Ben'iga pesule see kahjuta.

Ilma hõõrumata, ainult keetmisega
saate lumivalge puhta pesu ja
hoiate puid kokku.

A. S. JAAN MAIM, Tartus.

Asut. 1877. a.

Sündsaid jõulukinke

leiate

KARL UNGER'i juurest

Jaani tän. 8, tel. 5-57, Tartus.

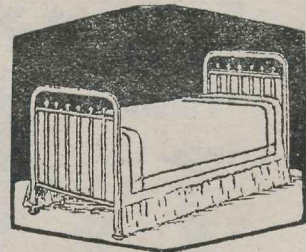
KARL UNGER

Kirjutusmaterjali kauplus

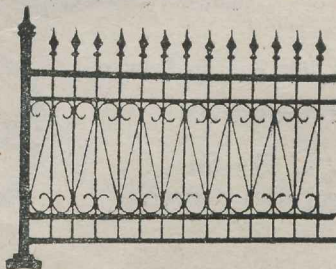
Tartus, Jaani tän. 8.

A. ERNE metallitööstus

TARTUS,
Herne t. 45/47
telef. 829.
asut. 1923.

Soovitab
suures vali-
kus igasugu-
seid raud
voodeid,
reform. vedru, jõhv, mereheina mad-
ratseid. Raud aedasid igasugu must-
ris. Võrk'aedasid 1/2''—4'' kruutudes.

Tellimised
kiirelt
korralikult
odava
hindadega.

JÕULU- JA UUEAASTA-ALBUM

INVALIDID

PE 21142

A2, 1959

Toimetus ja talitus Tallinnas, Pikk tän. 67. Telefon 6-14.

8. aastakäik

Detsember 1927. a.

Nr. 33.

Au olgu Jumalale kõrges! . . .

Jõulud! Vana kuid ikka uus
 veetlev lauluhääl kajab me suus:
 Südamekeeled kõik kõnelevad —
 jõulud jälle meid nooreks teevad!
 P. GRÜNFELDT.

Kes meist ei tunneks mitte jõulusid, kes meist ei tahaks mitte rõõmus olla? Oleme ju hingeliselt mälestustega seotud, alates valgest ja rõõmurikkast lapsepõlve jõuluõhtust kuni viimaseni. On ju põhjuseid paljugi mälestamiseks. Meile meelstuvad jõulud, mil ei aimanud hing nende tähtsusest, mil ainult jõuluküünalde sära meelitas sirutama lapsekätt püüdmiseks nende heledaid kiiri. Ent kasvades kordusid ikka meile jõulud ja ikka töid uusi mälestusi kaasa, mis jätsid oma jäljed meie ellu. —

Au olgu Jumalale kõrges ja maapääl rahul.. kõlavad tuhandete kiikute kellad ja nende õndsalik helin tungib vürsti lossist vaese hursikuni ja äratav meeli jõulu rõõmule. Süütuvad lugematud küünlad ja palvesse põlvitavad miljonid Jumalat-õnnistegijat otsivad hinged. Värisev küünla leegike nagu elu igatsus heidab oma kiirtekimbu inimhinge, et ka temas süüdata seda kustunud leeki, mis tuletaks rõõmu meelde, mis hetkeks tooks õnnelikku naeratust mureilmel näole ja ulataks uuesti lootust ning usku, et suudaksime andestada mineviku eksimusi. — Need on rõõmu ja armastuse pühad. Sääl, kus küllus ja jõukus ning tervis, ollak e rõõmsad ja õnnelikud. Neile on tervist, neile on soojust ja valgust, neile on rõõmu ja õnne, kuid sääl, kus pole tervist, kus pole kohta, kus võiks külmavale südamele sooja leida, kus päale taevatahe läike ei tungi teist valgust läbi külmanud aknakaasi pimedasse tупpa, mõtiskeleb hing, kes unustatud maailmast, kes tõugatud inimkonnast ja koduta ning välja aetud omalt armsalt palavalt armastatud isamaalt. — Igatsused valdavad hinge ja mõtete

keerises kerkivad elu ilusamad mälestused. Oh ei oleks mitte valgust ega rõõmu, siis ei meelstuks ka elugi, mis saatuslik ja rõõmu asemele asetab kibestavat tuju. Kuid lootused nad elustavad tuju, nad värskendavad raugavat jõudu ja ülendavad meelt. Inimene loodab ja ootab kogu elu ja kuigi tema lootusis petunud on, usub ta ikka, et kunagi kord täituvad tema unistused... Ju mitmendat aastat kestab meil rahu. Vabaduse pandiks langesid hulk elujõulisi kotkaid, kuid nende armastus sünnitas meile rõõmu. Meil on oma kodu, meil on oma isamaa ning tundmatud need igatsused, kes koduta võõrsil pisarsilmil unistavad isamaalt põgenemisel kaasa võetud peotäie kodumaa mulla juures. Inimkond, sirutagem üksteisele omad käed ja andestagem. Sündinud on armastus ja ta hele valgus kutsub meid hüüdma: Au Jumalale kõrges! ja soov ma inimestele rahu ning hääd meelt, sest küllalt suur on maailm ja ruumi jätkub kõigle elamiseks.

Hilju laskuvad öised varjud alla ja ümbruses välgatavad tuled. Kõrgelt õhkude labürindist valgub tähtede helk ja kauguse tagant kuulutab rahu nõrk helisev kiriku kell — aga tuul tuhiseb läbi ruumi nagu ennem mühiseb mets ja valges vahus kohavad merevood. Inimhing, kuis sarnaned sa veega! Tõugaku saatus sind kuhu tahes, nagu marutuul laineid, sinus sädeleb ometi valgus kõrgusest — hinge lootus, tuleviku valguse õndsalik aim ja kõigi elumõistatuste lahendus! Aegade möödudes vajub aasta, kuid teda tervitab ja asetub jällegi uus. Önn — käimiseks kaasa!

A. Ivan.

Langenute paraad!

Lumetuisates, tuulistab tõmbav öö tuul,
Pakasega võidu üle mägede ja maa.
Uinunud on väevane elu ja vaikinud huul,
Rahulikus puhkuses nüüd puhkamas ta . . .

Ei helise enam palvele kirikust kutsuja kell,
Kus kustunud kuuskedelt küünalde sätendav helk.
Ent vaikuse tühjusse matab talvhämarik hell,
Mida valgustab tähtede hiilgusest Jumalatelk.

Tükkideks rebitult tuhanded segased pilvede read
Liuglevad mööda kuu hõbedase vaate eest,
Neist näha on kujud ja kehad ning pead
Möödumas üksteise kõrval imelikkudest varjudest.
Tulises kiiruses kihutavad ärganud vaimud,
Kääbastest ja kalmudest kauguste takka.
Sääl koguvad ja koonduvad Manala kaimud
Langenud kangelased haudadest — tõsised ja vakka.
Relvaistatult reos nad lahingu lippude all,
Mehiselt marssivad, pead kotkana sõrgele hoides,
Koltunud ja kõhnad ja mõnigi vana ning hall.
Riietult haavade verega kastetud riides.
Hetkeks nad kogunud et au Jumalale hüüda,
Ja soovida maa pääle rahu ning hääd meelt!
Siis kaovad nad jällegi pilvesid mööda
Jõuludel langenute paraadilt kuu valguse eelt. —

Ja tõuseb siis tähisele taevale Betlema täht,
Kuulutades ilmale ja inimestele Kristuse sünni. —
Ent sünninud on inimestele armastus ja siht —
Vabadele rahvastele vendluses igavikku kõndi.

A. Ivan.

Vaiksete unistuste saar.

Arakiri.

Töö-Hoolekandeministeeriumile.

Vigastatud Sõjameeste Ühingu Keskjuhatus, Ühingu X Kongressi ülesandel, esitades siin juures Kongressi poolt vastuvõetud ja heakskiidetud Rahvaväelaste ja nende perekondade pensioni seaduse kava, praegu maksmas olevate Rahvaväelaste ja nende perekondade pensioni seaduse (R. T. nr. 26/27 — 1920 a.) ja Aj. Veneaegsete pensionääride toetuse seaduse maksvuse ilmasõja invaliidide ja ilma sõjas langenute perekondade kohta (R. T. nr. 77/78 — 1920) äramuutmiseks, palub Keskjuhatus Ministeeriumi tungivali seda pensioni seaduse kava, mis seni vaeseks lapseks jäänud sõja invaliidide pere eest hoolekandele ammu õigustatud parandust toots, omalt poolt kõigiti toetada ja Vabariigi Va-

litsusele ning Riigikogule vastuvõtmiseks esitada, nii et see seadus maksma hakkaks 1-st aprillist 1928. a.

Et meie sõjainvaliidide riikline hoolekanne seni äärmiselt armetus seisukorras on ja võrreldes meie naabervabariikidega Soome, Läti, Leedu ja Poolaga, missugused riigid samuti noored ning majandusliselt peamiselt ühesugustes tingimustes on, jääb meie hoolekanne sõjainvaliidide eest kaugele maha nendest, nimetamata veel vanemaid riike, kelledeni meie kaugeltki ei jõua.

Seni on riigiteenijate palkasid tõstetud, kaitseväelaste pensioni seadus maksma pandud, vanade õpetajate jne. pensione korraldatud, kuid sõjainvaliidid on katkise küna juure jäänud, nende pensione ei ole mõel-

dudki kõrgendada. Aasta aastalt on nende seisukord veel viletsamaks läinud, nende õigusi on ikka vähendatud ja piiratud, paranduste asemel. Ununenud on kõik töösaamise eesõigused, kitsendatud on arstiabi saamine jne. Kui invaliidina tööd otsima lähed, öeldakse, et meil on terveidki küll jne. Kümme kongressi on juba seljataga. Igal kongressil on õigustatud nurinat tõstetud oma viletsa seisukorra üle. Iga aasta on esitatud soovid ning nõuded ministriumile, kuid tagajärjeta. Ikka on asutud seisukohale, et sõjainvaliidide olukorra parandamiseks vastavaid krediite ei leidu. Kongress oli arvamisel, et kui igasuguseid muid krediite on võimalik leida, siis isamaakaitsjate väikeste nõuete rahuldamiseks neid ikkagi peaks leiduma.

Siinjuures esitatud pensioni seaduse kava järele on Kongress koonandanud kõik õigustatud nõudmised ning parandused, mis on võetud Eesti olude kohaselt, silmaspidades meie naabrite juures maksvaid mitmeti suuremaid õigusi s. invaliidide Hoolekande alal.

Kõige pealt on Kongressi algnõue olnud nii vabadussõja invaliide kui ka ilmasõja invaliide koondada ühise seaduse alla, missugune seisukoht s. invaliidide endi seisukohalt täiesti loomulik on, kuna Lätis, Leedus ja Poolas (isegi juba 1919 a. peale Nõukogude Venes) ilmasõjainvaliidid vabadussõja invaliididega ühel alusel on (§§ 2 ja 3).

Pension alammäära täismääraks näeb ette ühingu Kongress (4,5) Riigikogu poolt 8. III. 27 a. vastu võetud Riigi asutiste koosseisude ja riigiteenijate palkade seaduses (avald. R. T. nr. 27 — 1927 a.) XXII. astme ametniku palga, juurearvates ametnikule antavad palgalisad, varustuse ja ja korterirahad. Seda põhjendab Kongress sellega, et praegune rahvaväelaste pensioni alammäär 3.300 mk. kuus ei võimalda sõjainvaliidide äraelamist

eraelus. Kuna sõjainvaliidid, samuti riigiteenistuse eest pensioni saades, ei saa eraelus kasarmu elu ülespidamise normidega kuidagi läbi, kusjuures kasarmu normid pealegi kohased ei ole, sest et tegevteenistuse normide juures teevad sõdurid kõik nende ülespidamisega seotud tööd ise ära, kuna 100% tööjõu kaotusega invaliid tingimata võõrast teenimist peab tarvitama. Pealegi on meie naaberriikides pensionide alammäära täismäär elatismiinimumiga võrreldes märksa kõrgem, kui meil seni maksev. (Muuseum läbi käies Naaberriikide sõjainvaliidide esitajatega täiesti piinlik oli neile ütelda meie madalaid pensioni määrasid.) Peale selle on § 10 ettenähtud invaliidile perekonna rahana 50% tema pensionist, kui tema ülespidamisel on töövõimetud perekonnaliikmed. See nõue on täiesti loomulik, kuna perekonnabiraha maksev on ka riigiteenijate palgaseaduses. Ka on ära jäetud kitsendus, mille järele invaliidi pensioni maksmine lõpetati, kui sissetulek oli 4 500.— mk. kuus. Pension on invaliidile otsekoheselt ka autasuks tema tervise kaotuse eest, ja meie naaberriikides kui ka endises tsaaririigis sarnast kitsendust ei ole, ega olnud, pealegi sunniks see kitsendus neid invaliide, kes oma vigastuse peale vaatamata midagi suudaks ehk mõistaks teha, sellest tööst hoiduma, mis rahvamajanduslisest seisukohast kahjulik oleks.

§ 35 on ette nähtud ühekordne abiraha 10.000 marka matmise kuluks, sel puhul kui sureb invaliid või tema ülespidamisel olnud perekonna liige. See nõue on täiesti põhjendatud, kuna riiklisest pensionist matuse kulusid katta on võimata, pealegi invaliidi surma puhul vabaneks riik ühe osa pensiooni maksimisest edaspidiseks. Ka on see tarvilik seadusesse võtta sellepärast, et Omavalitsuste Hoolekande asutised sarnased palved

seni kõik tagasi on lükanud põhjendades, et pole seaduses ette nähtud. On ette tulnud juhuseid, et invaliidide surma puhul ühtegi matjat ei leidu ja invaliidide laipu on saadetud Tartu ülikooli juure lahkamise kambrisse katseteks, kui mõnda lõppenud koduta linna öömajalist.

Peale nende eelpool mainitud põhipanevate paragrahvide ei ole iseralist teiste §§ muutmiste kohta allakriipsutada, kuna need peamiselt häriliku korra kohaselt võetud, peale rahvaväelaste perekondade pensionisse puutuvate §§ 36—45, mis rahvaväelaste perekondade eest hoolekandes parandusi ette näevad.

Eriti palub Keskjuhatus Ministeeriumi käesolevas pensioni seaduse kavas ettenähtud pensioni täismäärade alammäära § 4 kohaselt, mis on riigiteenijate palgaseaduse XXII astmele vastav, s. o. praegu 6000 mk., kui võrdlemisi madalat ja täiesti õigustatud pensioni määra, ning vabadussõja ja ilmasõja invaliidide pensionide ühtlustamist, perekondade toetusrahasid jne., üldse kogu seda esitatud pensioni kava, mis läbikalkulatsioonilt ilma vähemagi liialduseta kokku seatud, kõigiti toetada ja püüda seda kiiremas korras läbi viia. Ühtlasi oleme valmis selle kava juure tarvilisel korral täiendavaid seletusi andma.

Lootma jäädes, et Ministeerium omalt poolt asja tõsidust õieti hinna-

tes, s. invaliidide olukorda parandama saab ja Keskjuhatus ettepanud pensioni seaduse kava edaspidise käigu kohta informeerima saab.

Jääme kõige lugupidamisega,
Lisa: Pensioni seaduse kava 2 eks.
Esimees: (allkiri)
Asjaajaja eest: (allkiri)
Alguskirjaga õige
Asjaajaja e.: A. Viesmann.

Ärakiri.

Vigastatud Sõjameeste Ühingu Keskjuhatusetele.

Teie kirja peale 12. novembrist s. a. nr. 1021 teatan, et mina kirjale juurdelisatud seaduse eelnõule edaspidist käiku anda ei saa, sest selle seaduse maksmapanemise korral tekiks riigile üle 200 miljoni marga lisakulusid. Nimetatud summa võrra riigi eelarvet suurendada aga praegu ei ole kuidagi võimalik.

Ministeeriumil on küll tahtmine tõsta vabadussõja invaliidide ja nende perekondade pensionimääre. Vastav seaduseelnõu on ka juba väljatöötatud ja saadetud Vabariigi Valitsusele.

Töö-Hoolekaudeminister: (allkiri).
Töökaitse ja Sotsiaalkindluse
Direktor: (allkiri).
Alguskirjaga õige
Keskjuhatusete asjaajaja eest: A. Viesmann.

TARTU SAAPATÖÖSTUS

PETERBURI TÄNAV NR. 8.

võtab vastu tellimisi igasuguste jalanõude peale.

PETERBURI TÄNAV NR. 8.

Mõningaid portreid Vabadussõja kangelastest.

E. Meos.

Ma ei mõtle siinkohal alljärgnevate kangelaste vägitegudest mitte kroonikat kirjutada, — see jäägu teiste hooleks, kes nendega vaenuväljal rohkem on koos viibinud. Mis ma kirjutan, on vaid nõrk hulk sellest austusest ja

joni ülema k. t. Väikse kasvuga, põlevate silmadega, roosilise jumega, noorevõitu ohvitser, alaliselt rahulik ja mõtleja, suurte annetega, lõvijuulgusega sõjamees. Kõige 1. soomusrongi meeskonna tähelepanu tõmbas Irv oma peale

Kapten Anton Irv.

lugupidamisest, mis ma kangelaste kui isamaa kaitsjate vastu tunnen.

„Dulce et decorum est pro patria mori!“
— „Magus ja ilus on isamaa eest surra!“ —
see vana roomlaste juhtsõna maksab veel tänapäev. —

Kapten Anton Irv †.

Alul 1. soomusrongi ülem, mis veel tänini tema nime kannab, pärast soomusrongide divis-

juba esimestel kokkupuutumistel punastega Vaivara juures, kui meie purustatud raudteed parandades hulgakesi vaenlase 3-me kuulipilduja tule alla sattusime ja kõhuli olles vastu maad surudes ümberringi sääseparve taoliselt surisevate kuulide saju keskelt ära roomata saime, Irv aga rahulikult meie poolt juba paigale tõstatatud roopaid kinni kruvima jäi ja oma töö, mis umbes tund aega kestis, ümberringi kihava kuulisaaju keskel lõpule viis, nii et soomusrong-

giga edasi liikuda võisime ning paar tundi hiljem punastelt nende kuulipildujad ära võtsime, temalt hulga vange saime ja teda paaniliselt põgenema kihutasime.

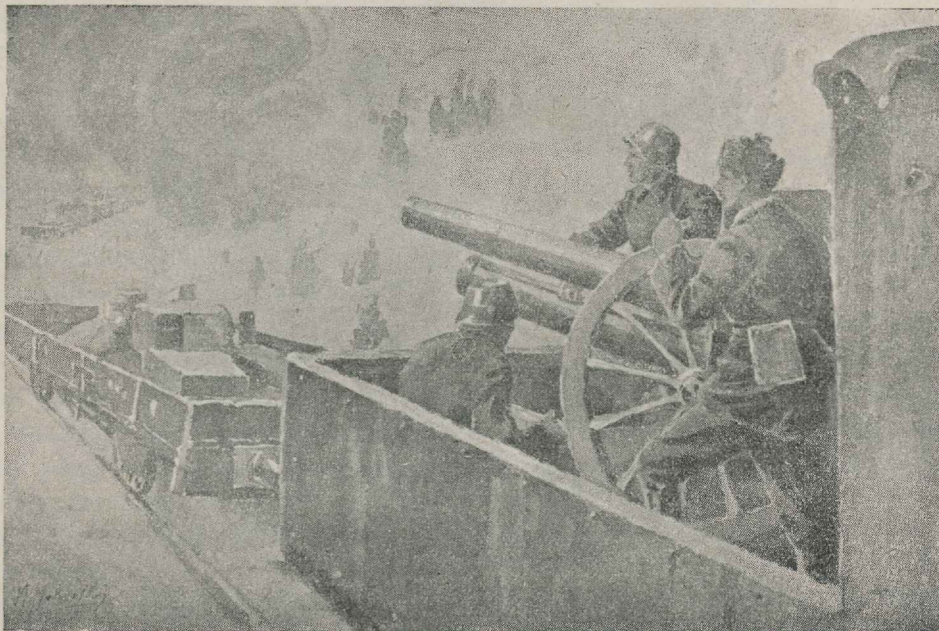
Kes Irve ainult kuulis, see ei tea muud, kui et tema ümber midagi nagu muinasjutulist lehvis. Kord oli ta oma soomusrongiga siin, kord seal. Alati valvel, alati kärmas ja alati olid tema ettevõttel tagajärjed. Kes Irve tundis, see teadis, et meil tema isikus mitte ainult

Rahulikult, ilma ühegi ärrituseta, kuid kindlalt vastab Irv:

„Mina tean, millal rongi tagasi tõmmata!“

Pärastpoole ei tea keegi ühtki juhtumist enam, kus sõdurid oleks Irve juures kunagi kahelnud.

Kui meie üle mitme öö rahulikult puhata saime, oli aga kapten Irv ainuke rongil, kes vist õige vähe silmi kinni sai. Mäletan nii palju kordi, kus ta istudes, kasukas seljas,

Vapramäe lahing. Soomusrong nr. 1 (kapten Irv).

vahva sõjamehega, vaid ka hea organisaatoriga tegemist oli. Ta oli iseloom, tugev, usaldustäratav iseloom. Seejuures organisaator, laiema ülevaatega inimene. Ta ei kõnelnud iialgi palju. Ta toimetas. Vaiksel, imestamapaneva rahuga ka kriitilistel silmapilkudel. Ja sellest see tuli, et ta soomusronglased teda piirita usaldasid. Kui Irv ütles: „Tehke seda!“, siis tehti ka seda, paistku ettevõtte ka üsna võimatu olevat. Aga kui Irv seda ütleb, siis on võimalik. Ja oli ka võimalik!

Enne Tapa mahajätmist seisab meie rong Tapa jaama ees, mida punased Tormiküla mäe pealt raskepatareist pommitavad. Mürsud kukuvad jaama ette raudteele ja külvavad kildudega vagunid üle. Mehed lähevad ärevaks ja paluvad Irve, et see rongi tagasi tõmbaks.

müts peas, vagunis pingil tukkus. Polnud aega ega püsivust pikali heita. Ei kuulnud keegi kunagi Irve suust uhkustamist oma tegudega. Oma kindla rahuliku olekuga mõjus ta kõigi peale rahustavalt.

Kui pärast Tapa tagasivõtmist Irv oma rongiga Tamsalu poole luurkäigule sõitis, oli mees- tel kohe kange isu ka edasi Rakke poole tungida. Kuid Irv pidas seda vastu ööd sügaval vaenlase seljataga liig hädaohtlikuks:

„Isiklikult vast võiks riskeerida, rongiga mitte, — seda tuleb veel tarvis!“

27. märtsil 1919. a. Petseri vallutamiseoperatsiooni kava läbiharutamise juures avaldas 7. jalaväe rügemendi ülem kapten J. Anderson ja Scouts-Rügemendi vormeerija H. Reissaar operatsiooni kordamineku üle kahtlust. See pa-

handas kapten Irve, ja hoolimata oma alalisest rahulikust meelest ja külmaverisusest sai ta kaunis ägedaks ja tähendas lühidalt:

„Siin ei ole enam pikemalt vaielda, vaid nõuan, et operatsioonikäsk, nii kui see kokku on seatud, täidetud saaks!

Ja 27. aprillil 1919. a. löi see kangelane oma viimse lahingu Egle kõrtsi juures, Sta-

Leitnant Julius Kuperjanov †.

Samanimelise partisaanpataljoni asutaja ja esimene ülem. Noor, mustavereline, kasaka välimusega, väikeste mustade vurrudega, sõjaka kuid sõnaaher ohvitser. 1918. a. jõulude ajal asutas Puurmanis partisaanpataljoni, mille teod meie Vabadussõja ajaloo on kirjutatud

Leitnant Julius Kuperjanov.

kelni sihil. Kas ta ise ka seda aimas? Vist küll, sest mitmed temale lähedalseisnud ohvitserid teavad jutustada, et kadunu ööl enne lahingut palju on kirjutanud ja väga närveerinud. Ja kohe mõistsid need ohvitserid, et homme selle mehega midagi juhtub! Ja juhtuski . . . tema juhatades isiklikult, lahingut tabas teda siin vaenlase surmav kuul . . .

Mul pole mitte võimalik seda lühikest hindamiskatset lõpetada mõne vaga lausega. Mul on tunne, et kõik ta mehed, ja et kõik, kes teda tundsid, veel praegugi valu pärast huuled kokku pigistavad . . .

vere, kuulsuse ja vahvusega. Käis ööseti seal ümbruskonnas oma meestega „mürglit teemas“, s. o. vaenlase seljataha lendkäike toime panemas. Nendega kasvatas ta oma meeste hulljulget partisaanide vaimu. Oli ikka ja igal pool eesotsas ja eeskujuks, ning nõudis oma partisaanidelt valjut kohuste täitmist ja raudset distsipliini. Ta oli üks sõjaväe organisaatoreid, üks neid väheseid, kes sõja kriitilistel silmapilkudel selge pea ja külma mõistusega häid korraldusi suutis teha, mille tagajärjel sündis murrang meie lõunarindel 1919. jaanuari alul.

Igas asjas, igas ettevõttes, igas lahingus oli

Kuperjanov ise eesotsas, ja teisiti oleks see ühe vahvama väeosa loojal ja ülemal võimata olnudki. Ta partisanid jumaldasid teda ja iga ta käsk, ka kõige kardetavam, täideti täpselt, sest teati, et ta iialgi valesti ei korralda.

Ta kandis vene ohvitseri mütsi, seljas pihikkasukat ja laskevalmis mauserit rihmapidi parema käe juures.

Läbikäimises kaasvõitlejatega oli ta äärmiselt otsekohene ja lihtne. Arvamistes väljendas ta selget mõistust ning ta enese isiklik vahvus ja tublidus tõstis ta oma partisanide silmis austamisvääriliseks. Ühelt poolt oma sõbralikkusega köitis ta enesega oma partisanide armastuse, ning teiselt poolt võrratu osavuse ja arusaamisega tõmbas ta enesele ülemuse tähelepanu.

Tema äärmise külmaverelsuse ja vahvuse tõenduseks järgmine juhtumine: lahingus Puka mõisa juures 25. jaanuaril 1919. a. sattus Kuperjanov ratsa sõites punaste kuulipildujate ja kahurite risttule alla. Kuid selle asemel, et ainult põgenemise peale mõelda, hakkas ta tuhatnelja mõisa poole kihutama, kus asus . . . töötav punaste raskepatarei. Ta ajas ratsa mõisa sisse ja vallutas seal tolle patarei.

Sai surmavalt haavata verises Paju lahingus 31. jaanuaril 1919. a. ja suri Tartus haigemajas 1. veebruaril 1919. a. Maeti kogu linna osavõtul 6. veebruaril s. a. Tartu Maarja surnuaiale, kuhu temale ka 1925. a. oktoobris mälestussammas püstitati.

Leitnant Reinhold Sabolotny- „Kartetš“ †.

Meie soomusrongi esimene, sellega ühtlasi ka vanem kahurväe ohvitser, pärsine Soomusrongide Diviisi kahurväe inspektor. Kui 1. soomusrongi Tallinnas vormeeriti, oli iseäranis raske kahurväe ohvitseri leida. Staabist määrati paar, kuid need arvasid soomusrongi teenistust liig hädaohtlikuks. Kui uuesti nõuti, siis tähendati staabis muuseas leitnant Sabolotny peale, juure lisades, et teda kui venelast iseäranis soovitada ei võivat. Nagu pärast selgus, oli venepärane nimi staabi eksitusse viinud.

Muude ohvitseride seas rongil tõmbas ta oma peale iseäralist tähelepanu. Oli väikse kasvuga, kõhnavõitu, iseäraliselt läikivate silmadega, roosilise jumega ja naeratava näo ning elava loomuga noormees. Kandis säärsaapaid, pihikkasukat ja peas vene sõdurimütsi.

Eriti selgelt mäletan tema poolt Vabadussõjas lastud esimest ajaloolist kahuripauku. See oli 2. detsembril 1918. a. Meie rong sõitis Vaivarast Auvere poole. Kaugel ees näeme vedurit vastu liikuvat, kõrval tugev punamadruste salk, kes Narva maanteed taanduva meie väele raudteed mööda seljataha liigub. Märkates meie soomusrongi, paiskuvad madrused ahelikku. Leitnant Sabolotny annab nende pihta kahurist tuld. Kõlab esimene meie poolt lastud kahuripauk Vabadussõjas ja rongi kahurplatvorm kaob kõigi ehmatuseks paksu suitsupilve, kuna mustad tombud kõrgele õhku lendavad . . . Kõigil sähvas peast läbi, et kahurilukk ei pidanud ja laeng tagant välja löi, mehi purustades. Järgmisel hetkel aga selgus, et kahurplatvormi lauad ja kaitseliivakotid õhursurumisest purustatult õhku olid lennanud.

See esimene Vabadussõja kolmetollilise kahuri pauk jääb nii mõnelegi surmani meele, sest sellele järgnes aastapikkune kahurimürin, mis kuni 16-tolliliste ülikahurite ettekujutamata mürinani tõusis . . . Järgnevas lahingus hävitas ta kolme osavalt sihitud pauguga vaenlase kuulipildujatega kaitstud staabi ja laske-moonalao. Selgus, et see noor ohvitser on meister omas ametis, julge ja haruldaselt külmavereline. Sellest peale algasid leitnant Sabolotny kangelasteod. Oma külmaverelise osavuse eest sai ta varsti „Kartetši“ aunime. Nüüd algas vaenlaste ja tema patareide hävitamine ning maalt välja ajamine. Ühelviisil said tunda oma nahkadel soomusrongide kuulsat „Kartetši“ nii enamlasted kui Balti parunid.

Oli s.-rongide esimene Irbuska operatsioon 1919. a. veebruari keskel. Meie rongid jätsid maha Irbuska jaama ja seisis Irbuska mäe taga. Jaamas seisis neli vaenlase soomusrongi. Meie s.-rongide kahurid hakkasid vaenlast kahurdama ja Sabolotny ise asus mäetipult kahurituld juh-tima. Lehvivate kasukahõlmadega, nagu hiiglakotkas, kõigile nähtavalt, seisis ta mäe otsas ja karjus telefoni:

„Tabas! Andke veel!“

Seal korraga vaikib aga telefon. Mäelt ei vastata. Natukese aja pärast teatab Sabolotny telefoni läbi, et tal sõrm ära lastud ja ta seda sidunud, ning nüüd tuld edasi juhib. Tagajärg oli see, et vaenlase soomusrongid taandusid jaamast ja sõitsid Pihkva poole tagasi. Sabolotny poolt meisterlikult juhitud granaadid olid tapnud ühe vaenlase soomusrongi komandandi ja paljusid meeskonnast.

mutud, võõrihma küljes kasakamööka ja revolvrit, peas randlase talvemütsi, mille otsad kui sarved ettepoole ulatasid. Külmavereline, julge, alati valmis hoolimatult kõige suuremasse hädaohtu tormama. Juba esimestel kokkupuutumistel vaenlasega võitis alam-kapten Ratas-sepp kogu meie rongi meeskonna sõjameheliku lugupidamise. Ta oli meie soomusrongi hulljulgete ja vaenlastele otse põrgulist hirmu peale ajavate dessantsalkade hing.

Alam-kapten Ratassepp ja leitnant Sabolotny.

Hiljem sai ta rinnust raskesti haavata ja evakueeriti haigemajja. Landesvehri-sõja ajal lahkus veel lahtise haavaga haigemajast ja ruttas tagasi rongile, et ka parunitele naha peale anda. Kuid siin tabas teda 1. juulil, lahingus Zegeli lähedal Balti parunite surmav kuul.

Alam-kapten Jüri Ratassepp †.

Meie soomusrongi dessantkompanii ülem. Pärit Narvast, oli ta Saksa okupatsiooni ajal Tallinnas öövahiks olnud ja põrandaaluses kaitseliidus tegev olnud. Kasvult ja vanuselt eelmisele kangelasele sarnane, samuti ka kangelastööde poolest. Ta kandis seljas allapoole põlvi ulatavat kasukat, alt laiem, keskelt rih-

Lehtse lahingus sattus Ratassepp ratsa luuramisel punaste risttule alla. Kuid selle asemel, et ainult põgenemise peale mõtelda, hakkas ta tuhatnelja kihutava hobuse seljast püssist vastu laskma.

Mäletan ka Voldi lahingut. Voldi aleviku kohal anti meie rongi peale mõlemalt poolt raudteed tuld. Kuid Ratassepp ei kannatanud välja, kargas rongilt maha ja asus siinsamas raudteeheki ääres punasega käsitsi võitlusse, mille järele kuulirahe all rongile järele jooksis, varsti aga teiselt poolt vagunist jälle maha hüppas ja punase ratsuriga kahevõitlusse astus.

Ning järgmisel hommikul Jänese silla juures? Meie ahelik on mõlemal pool raudteed kummuli lumes ja mehed pääsevad vaid roomates edasi, sest püssi- ja šrapnellituli vaen-

lase poolt on otse meeltheitlik. Ratassepp aga seisab vagunikatusel püsti ja paugutab oma karabiinist. Kutsun teda alla, mille peale ta naeratades vastab, et ta kolm aastat sõjamees- tega võidelnud ja pole haavata saanud, siis need punased nadikaelad ammugi talle pihta ei saa, — hüppas maha ja jooksis ühes ahelikuga punastele järele.

23. jaanuaril, lahingus Kirepi kõrtsi juures sai ta kuuli pähe, — surm oli peaaegu silmapilkne.

Nüüd puhkab see kangelane juba kaheksandat aastat vabastatud mulla põues, kuid tema vaenlastele põrgulist hirmu peale ajavate soomusrongide dessantide vaim elab meie soomusrongides edasi. —

Al.-kapten Oskar Eller †.

Tartu kaitsepataljoni ja 8. jalarügemendi 3. pataljoni ülem. Midagi hirmsat nõõris mu hinge kinni, kui ma 1919. a. novembri alul ajalehest kpt. Elleri surmakuulutust lugesin. Kas siis tõesti? Olin mõne päeva eest juhuslikult kuulnud, et ta Marienhauseni all raskesti haavata saanud, kuid elulootus olemas. Veel praegugi tuksatavad kõik ergud, kui loetud kuulutus meele tuleb . . .

Madal, tüse, veidi aeglane liigutuis, kuid kindel ja iseteadlik, alati lahke ja lõbus, armastatud seltsilistest ja lugupeetud kaasvõitlejaist. Kandis lühinägemise tõttu näpitsprille, kõneles kähiseval, pisut apaatilisel, häälel otsis kõneledes sõnu, nagu oleks tal neist alaline puudus, ega saanud lauset kunagi tervikuna suust. Ta oli kohmakas maamehelik, iseloomult pehmesüdamlik ja hea, lihtsameelne ja tagasihoidlik ka sõdurite ees. Oma sõjamehe elust kõneles ta vähe ja tagasihoidlikult. Ta hoidis oma mehi äärmiselt lahinguis ega saatnud sõdureid kunagi asjata tulle. Tal sai harilikuks moeks tulevahetus ära oodata ja alles siis taanduvale vaenlasele järele tormata. Muidugi ei võitnud ta lahinguis kunagi seetõttu kahureid, kuulipildujaid ja vangide karju, mis vaenlaselt äkilise rünnakuga ära võetakse. Ta võitis lahingu järele vaid maaala, mispärast nii mõnegi sõduri veri valamata jäi. Kas ta seda teadlikult toimetas või mitte, oli see ta lahingtaktika, pärit

Ilmasõja kaevikuist, võib olla ei osanud ta hinnata vana kaeviksõja harjumuse tõttu partisaansõja ägedust, ehk oli see ta iseloomust tingitud, — seda ei teadnud ta vast isegi. Üks oli aga kindel, et ta oma aukraadid vene väes ainult väljateenitud aja eest oli saanud, mitte aga tasuks hulljulguse eest. Ta oli vana ja tark Ilmasõja ohvitser, polnud üles kasvanud partisaansõja oludes, ning kui tahate, — nimetangi seda pikaldust ja äraootavust sõduri suurimaks vahvuseks ja väärtuseks.

Kui 1918. a. sügisel Eesti Kaitse-Liitu Tartus organiseerima hakati, oli Eller üks esimesi vastutaval kohal. Nii mõnigi Elleri kaasvõitleja mäletab tema vaikseid ohkeid 20. dets. 1918. a. õhtul, kui Tartu pidime maha jätma. Eller oli sõnaaher ja veidi erutatud. Vaevaga varjas ta pahameelt olude üle, mis Tartust taandumise tarvilikuks tegid. Eller oli siis Tartu õppur-kaitseliitlaste juures.

Tulevahetusel 5 klm. linnast, Tallinna maanteel tegi ta imestamisväärilise kindlusega ühes leitnant J. Kuperjanoviga korraldusi selle näputäie õppur-kaitseliitlaste kallal, kes paigal püsisid, kui teised jalga olid lasknud. Ei tahtnud lõbusat Ellerit selles tõsises sõjamehes siis ära tunda. Parem meeoleolu tuli alles siis tagasi, kui soo pealt ära jooksnud mehi hakkasime püüdma. Kärstna lahing näitas, kui külmavereline Eller võis olla. Enamlaste kuulirahe oli õige tihe. Elleri „noored“ olid tulevahetuse ajal nagu kord ja kohus kõhuli ahelikus. Ilm oli sula. Eller katsus ka maha heita, tegi aga sealjuures oma riided märjaks. See pahandas vahvat sõjameest sedavõrt, et ta pärastpoole enam kunagi kuulide all maha ei heitnud. Ikka püsti meeste taga tuld ja julgustust andes. Sealt see vist tuligi, et ta Marienhauseni all surmava kõhuhaava sai.

Imestada tuleb ka seda kiirust ja rahu, millega muidu pikaldane Eller Valguta mõisas, kus õppur-kaitseliitlased esmakordselt punaste koondatud kahurtule alla sattusid, oma kompani pealetungi tagasilöömiseks välja viis, lõhkevate šrapnellide üle naljatades. Oli terve rida võitlusi, kus Eller alati esimene oli oma meeste eesotsas peale tungima.

Kui talle hiljem üht komandandi kohta pakuti, lükkas ta selle tänuga tagasi:

„Mina olen sõdur ja tahan reas teenida!“ oli lühike vastus.

Inimergud pole terasest, mis ka katkeb. Pärast ägedaid lahinguid nägin Ellerit highi otsalt pühkivat. Suure isuga suitsetas ta siis pakutud paberossi, ilma sõna rääkimata.

1919. a. suvel Landesvehri-sõja alul puutusin temaga juhuslikult Tartus kokku. Ta oli puhkusele tulnud: oli kosunud ja jälle lõbusas tujus.

„Lähen varsti saksa-Mihklit kolkima!“ rääkis ta siis.

Kõneldakse, et tal viimasel ajal paha aimdus olnud. Ja siis korraga . . . polnud teda enam. Juhatahes oma pataljoni verises Marienhauseri lahingus, 29. oktoobril 1919. a., sai surmavalt kõhtu haavata ja suri Tartu haigemajas 5. novembril 1919. a.

Noor-Leitnant Peeter Truuts †

Oli ohvitser soomusrongil; enne sõda üliõpilane. Kui sõber, inimene ja kaasvõitleja jättis ta enesest parimaid mälestusi järele. Mil-laski ei jätnud ta oma kaasvõitlejaid maha ja oli nendele abiks nõu ja jõuga. Ülemana oli ta aumehelik ja lugupeetud roomusronglaste keskel. Ta langes vahva sõjamehena 29. detsembril 1918. a. Lehtse jaama juures oleva Annemõisa välja peal lahingus punastega. Ta trehvas punaste käsigranaadi pihta, mis teda lõhkedes purustas. Korratu taandumise tõttu jäi ta surnukeha lahinguväljale maha; isegi ta haud on teadmata.

Õppur-vabatahtlik Voldemar Kuus †

Oli vabatahtlik meie soomusrongil; pärit Võrumaalt. Kandis pealisriideta poolkasukat vabatahtliku õlakutega, säärsaapaid ja õppuri mütsi rahvaväe kokardiga. Oli üks neist vähestest Võru õppuritest, kes koolijuhataja keelu peale vaatamata 1918. a. detsembris, enamlaste tulekul Võrust lahkus ja meie soomusrongile vabatahtlikult teenistusse astus. S. jaamas vangistasid teda millegi pärast sakslased, kuid ta põgenes nende käest. Tema alaline mõte oli:

„Vaba olgu Eesti!“

Enamlaste kuulid teda ei tabanud, kuid 21. juunil tabas teda Balti parunite kuul verises Lode lahingus.

Vabatahtlik Aleksander Brakman.

Oli vabatahtlik soomusrongil. 22. detsembril 1918. a. Mäoküla lahingus oli al.-kapten K. Pauluse dessandis. Peale tungides algas laul: „Oi, oi, oi hullu, — igapäev saab nalja!“ Sealsamas aga varsti hüüdis:

„Ah, sa sunnik, — juba sain!“ ja hakkas tagasi roomama: oli saanud kuuli puusa.

Püssi najale toetudes ja aurava peaga soomusrongile jõudes, tuli ta selle asemel, et arsti juure minna, kahuriplatvormi juure.

„Kuhu sa, hull, ronid?“ karjub kahurimees.

„Tühja ka“, naerab haavatud Brakman vastu „andke külast kiriku poole särü, punased on seal!“

Ja nii juhatas haavatud vabatahtlik Brakman kahuritule punastele peale, võimaldades seega meie dessandile edu. —

Van.-allohvitser Adolf Luha †

Vabadussõja alul H. Treffneri gümnaasiumi õppur; pärit Laiuselt. Üks energilisemaid põrandaaluse kaitseliidu tegelasi ja relvade muretsejaid. Pärast Tartu mahajätmist astus Puurmanis leitn. J. Kuperjanovi partisaansalka, kus peagi oma erilise vahvuse ja tubliduse eest van.-allohvitseriks tõusis.

Mõni päev enne Tartu vabastamist sõitis Luha mõne partisaaniga Jõgeva poole ühte tallu, kuhu ka punased küüthobustel sõitsid. Luha oma meestega kohe hiirevakka rehe alla ja akende taha, kuna enamlasted värava ees. Siis anti tuld. Pooled enamlastest said surma, teised haavata; saagiks saadi üks kuulipilduja.

Kellakauplus ja
parandustöököda **J. VÄRK**
Promenadi tän. nr. 9.

Soovitan

paremate Schveitsi vabrikute seinä-, laua-, tasku- ja käe kellad; kella õige käigu, kui ka headuse eest täielik vastutus. Paranduseks võetakse kõiksugu ajanäitajad kellad. Kuld ja hõbe parandustööd ja tellimised, töö tehakse asjatundlikult, hästi ja odavasti.

Liig pealetungimise hoos ja sideme puuduse tõttu jõudis 25. jaan. Rõngu lahingus ühes teistega väga ette ja sai oma soomusrongi tulest surmavalt haavata. —

Leitnant Martin Libene †.

Tartu kaitsepataljoni 2. kompani ülem. Eesti Kaitse-Liidu loomisel Tartus, 1918. a. novembris, oli linna 4. jaosk. kaitseliidu ülemaks. Pärit Vaivarast, enne Ilmasõda üks andekam „Vanemuise“ näitlejaid. Tüsedas kasvuga, siledaks raseeritud näoga, alati lõbusas

tujus, avaldas ta kõigi peale hea mulje. Oli Tartu õppur-kaitseleitlaste lemmik.

Ta oli sõjamees selle sõna kõige tõsisemas mõttes, isa ja sõber, hoolekandja ja kaitsja oma meestele, osav juhataja, kes aga iialgi oma ülemavõimu esile ei toonud, kuid sellest hoolimata just ülemana oma meestest lugupeetud ja armastatud oli.

Langes tõsise kangelasena 3. märtsil 1919. a. lahingus Alsvigi mõisa juures. Punaste lõhkuul tabas teda rindu, sünnitades surmava haava. —

Jonni,

„Edasi Kalevi kaimud,
teele ilma tingimata
„vaenlaste vihaste vasta;
„kallale see lääsi kipub;
„terastapper, raudariie,
„saatjana jäledad jäärud,
„kodumaada kollitavad
„ja rõhuvad rahva rappa!“

Päälük Eesik vaenu vasta
ju Kalevi kaimudega;
mehed kanged nii kui karud
lõukoerad puha ta poisid.
siiski teras ei tagane
ega rauda rammestagi;
omilla taganeb Eesik,
rammetud Kalevi kaimud.

Ilmatütred itkemassa,
Ike kaela heidetakse.

Eesik puhkab päeva, teise,
kutsuma ju kolmandana:
„Ülesse, Kalevi kaimud,
„kaelasta see ike heitke;
„mehe meelta näidakeme
„meissa veela vehkimassa!“

Ilutsevad ilmatütred,
Ilmar täakia taguma.

Ikka mõõka meesta mõõda;
vibu vinna, mõõka vööle,
omilla edasi Eesik,
siiski vastane vägeva,
teras lääne liig tugeva,
meie meeste mõõka murdub.
Kõvemini ike kaela;
ära maa see mõõdetakse.

Ilmatütred itkemassa.

Ei või jonni iial jätta,
jonni ju Jumala loodud.
Ilmar uuesti udima,
sõjariistu sepitsema
väsimate võitlejaile.

Ilutsevad ilmatütred.

„Kaimud kokku!“ kutsub Eesik
„vallutagem maa tagasi!
„Kaelasta see ike heitkem,
„vastased visakem välja;
„maa on muiste meie olnud,
„olema peab igavest!“

Ilutsevad ilmatütred.

Sõdaje Kalevi kaimud
tublimate tapritega.
Lääne rauda rohkenenud,
taga rauda, eeski rauda,
rauda raksub kaiki alla,
raua peale ei hakka hammas,
hammustades abras hammas.
Veriseina kõik koduje!

Lääsi lausub kaimudele:
„Vabadusta lõpetada!
„Orjana Kalevi kaimud,
„kamarasse kinni kõita!
„Kes ei peada paenutele,
„võllassa see paenutagu!“

Ilmatütred itkemassa.

Sügisööna meeli musta,
süda sünge kui Manala,
jonni siiski julmem Juudas,
kiusuaju kümnekordne:
vajadus tasuda võlga,
parem koolda kui kiduda.

„Ülesse, Kalevi kaimud
„katsumaie viimaselta!“

Rauda rauana alati,
teras teistesta tugevam;
mõõgad murduvad mehilla;
asemel ahelad mõõga!

Värske võllas valmistatud,
võlla veeressa varesed!

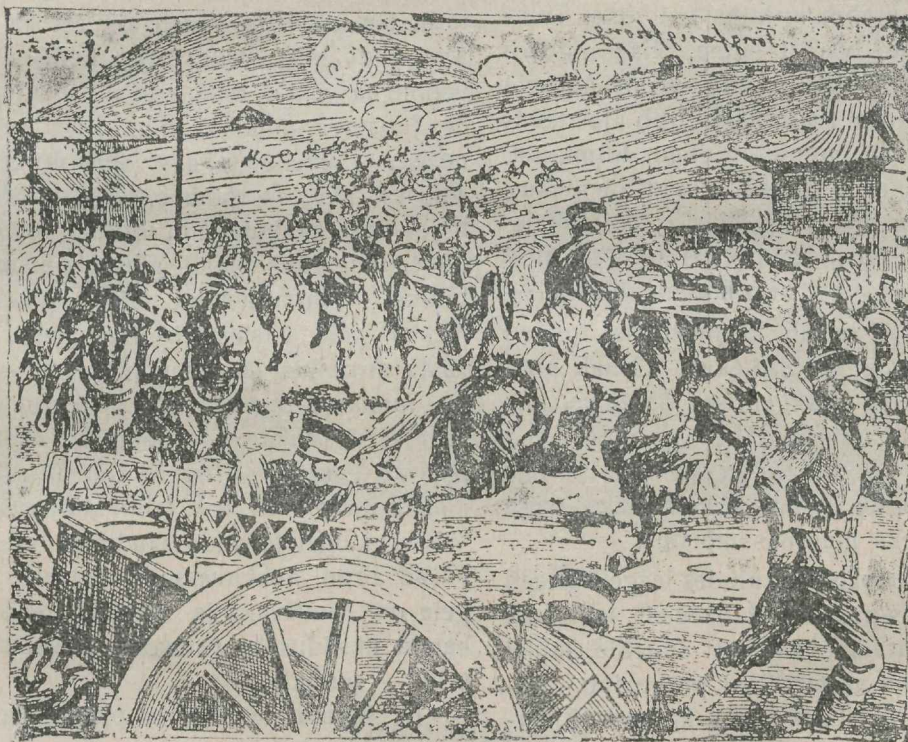
M. J. Eisen.

Talvapäeva õhtu mõtted.

A. Ivan.

Väljas hämardub. Loodus lööb aegajalt tumedamaks ja hõbevalge lumi kahvatub ning muutub oranžpunaseks kustuva päikese eha paistest. Akendele joonistab külm kenamaid külmalilli ja troopikamaa lopsakaid palmide kujundeid, ning pole enam läbi aknaklaasi võimalik vaadelda lumiehtes müstilisi puid.

valgustab ümbritsevat pimedust. Armsalt ja hellalt kaisutavad helgid tulises suudluses üksteist, ning leegid seovad ja põimivad end ühiseks tugevaks soojuse ja valguse energia allikaks. — Sääl uhkelt sirutab end leek ja haarab oma kallistusse süsi, suitsevad tukid, nagu tahaks ta neist võimsas kaisutuses välja

Pildike Vene-Jaapani sõjast. Jaapani kahurvägi.

Ent toas on mugav ja mu ees põleb kaminas tuli. Istun tema läheduses, nõnda et soojus temast puudutab mind. Praginal põlevad küdeval kaminal kuivad puud ja heidavad omist helkivaist leegest nõrka valgust hämarduvaile seinule ja akna all olevale kirjutuslauale, millele suvel leitud koltunud inimese pealuu oma tühjade silmkoobastega minu poole pöördud. — Vaatlen unistades tulle ja sinna upuvad kõik ärganud mõtted. — Kujutlen inimese elu süütunud tulukesega, mis õhu mõjul temperamentlikult kord tõstab oma leeki heledas valguses kõrgele ja võimsalt

pigistada energiat, mis ergutaks teda, mis annaks temale enam võimu kõrgemale tõusta ja helendaks päikese paisteliseks tema sooja leekleva keha, mis kiirgab oma soojuse ja valguse energia tühjusse — pimedusse. Aga see on ainult silmapilgu tahe, see on vaikne soov ning eksiv katse. Pole enam energiat mis tõstaks teda, selle tagavarad on lõppenud. Raugevad leegid ja kärstitud värisevad leegikesed helgivad tuliselt kustuvate süte agoonias, kuni ka nemadki kustuvad ja hõõgele jääb ainult punetav hunnik tuliseid süsi, mis ka viimaks hallile tuhale variseb. — Melankoolne

tunne asub rinda ja elu pettumus tuleb esile. Tunnen end abitu ja võimetu olevat oma mõtete keerus, mis eksivad hämarvalges toas. Tundub nagu hirmu millegi arusaamatu, äraseletamatu ees. Üksik ja tühi on tuba elavaist pääle minu, ning segamata vaikus vaalitseb ruumis, pääle kaminal tiksuva ajanäitaja ja tasa, tasa surevate süte sosinat. — Mul on hirm, ja ma kardan pilku oma seljataka ruumi heita, kuid kuulen, et toas on midagi salapärast, on midagi mõistmatut, mis mind oma võimu haarab. Kuuuldub mingisugune iseäralik krabin kirjutuslaua sihis. Tahtmatult hiilin ma vargsi sinna. Sääli liigutab pealuu ja kerkib laualt ning astub õudsele skeletile, kes laua juures liigutseb ja teadmata kust sinna tulnud. Olen hirmunud, püüan tõusta, et põgeneda, kuid olen rammetu ja tunnen end sügavamale tugitooli istele vajuvat. Püüan häälitseta, karjuda, kuid ühtki heli ei kuuldu. Hirm masendab kõik. —

Mu seljataga seisab keegi ja ma tunnen oma lähedal tema juuresolekut. Õrnalt puudutab mu tuliseid põski värisev õhuline, mis liigub tema hingamisest. See võlub mu meeli ja ma tunnen kuidas nagu kerkiks hirmust liigutatud juuksed, kuidas seisma jääks nagu süda ja segaseks muutuks mõistus.

Kaminast tõmbab tuul uludes leegele uuesti sõed ja sinikas-punased tulikeeled tantsivad sääli, saates värvikat valgust siluetele, mille vari inimkoguna vastasseinal peegeldub. Tassane riiete sahin läbistub mu kõrvust ja kergetel sammudel astub mu kõrvale tundmatu, kuid kütkestav ilus noor naine. Ta tumedaist silmist tulev pilk jälgib mu hirmust moonutatud näojooni ja naeratlev suu paljastab punaste huulte takka valge hammaste rea. Laine-taoliselt langevad tal tumedad paksud juuksed paljastatud valgeile õlule ja marmorist vormitud rinnale, mis hingamisel korrapäraselt liigub. Nii seisis ta hetkeks omas valges rüüs nagu lõhnav roos kuuvalgel kevadõöl, siis ulatas omad käed mu poole ning puudutas, nagu oleks püüdnud ta peletada hirmu, mis mind tugitooli elutult vajutas. Ma tõusin, teigin kummarduse ta poole ja palusin teda istuda. Vaikides istus ta mu asemel ja hoidis kinni mu käest, et ei põgeneks ma.

„Sa kardad mind?“ ütles ta mahedal etteheitval toonil ja tõmbas mind endale lähemale ning naeris heledalt. — Mu juurest kadus hirm ja olin huvitatud nägemusest.

„Vaata mind, kas ma pole siis inimene, nagu kõik, kas ma ei ole mitte samasugune nagu sa isegi oled?“ Ma noogutasin jaatavalt nõusolemiseks pääd ja hüüdsin:

„Sa oled elu! kuigi selle all surma mõtlesin. Ta naeris jälle, tõmbas mind oma kõrvale toolile istuma ja palus, et ma jutustaks temale elust. Püüdsin täita ta soovi ja kujutlesin elu, rääkisin temale õnnest ja armastusest, suudlusist, kallistusist hellist... Ta oli vaikne ja vaatas oma ette sütele ning mängides juustega põimis ta mind, nagu muinasjutu, neisse. Inimene tahaks õnnelik olla, elada alalises rähus ja rõõmus, kuid ei ole võimalik, saatus hävitab elu, saatus rõõvib ilu ja õnne, ning järele jääb ainult unistus ja pettumus. — Inimesed ei mõista üksteist, inimestel pole üksteisest arusaamist, üksteise vastu armastust ega kaastundmust. — Egoistid on inimesed omas elus, nad on üksteisele vaenlased, vihkavad ja põlgavad üksteist ning tasuvad karmilt igasugust ilmsüütut eksimist, nad kritiseerivad iga tahtmatult väljendatud mõtteavaldust ja andeksandmise asemel tõukavad abitu hukkuvasse õnnetusse, mis hingele on haavavaks ja meelitab teda kurbuse kaudu üksildusele, vaiksele, vaiksele uinumi- sele — surmale.“

Ta liigutas ennast ja pisarad veeresid ta palgeilt mu kätele.

„Miks nutad sa?“ küsisin. — Ma nutan inimeste ja nende õnne pärast, ütles ta, pööras oma pilgu mu poole ja kurbus väljendus tema näol. Vaikne, tagasihoitud ohkamine tuli kuuldavale üle tema huulte. — Ta pigistas mu käsi ja sosistas: Ihkasin õnne, otsisin elu, rõõmu ja ilu tahtsin leida, kel julgust oleks võitlemiseks selle hävinemise vastu. Sa unistasid elust ja ma kehastusin Sulle, kuid ka Sina olid arg ja kartsid ega mõistnud mind. Sul puudus julgus mu pääle vaatamiseks, sul puudus tahe mind omale kutsumiseks. Sa julged vaid lootuda ja unistada elust, kuid ei oska elu ennast võtta, niisugusena nagu tema Sulle esineb. —

Ma jäin mõttesse. Ta tõusis mu kõrvalt, suudles õrnalt mind otsaesisele, soovis julgust ja jälle nägemist ning lahkus. — Istusin kaua ja mõtlesin ja kui ma ärkasin, siis oli tuba pime — kustunud olid söed kaminast. Kuuvalgus paistis läbi jäätanud akna laualolevale surnupäälule, mille sügavad silmkoopad nagu oleksid mind meelitanud, kutsunud ja julgusta-

nud jätkamiseks käiku uuele eesmärgile, mis lahendanud oleks elumõistet. Ent maganud olin ma tugitoolil ja und näinud. —

Läbi külmanud aknaklaasi helkis üleval sinavas õhu süles üksik täheke ja ta vaade tuletas mulle meele surmneitsi pilku, kes oma elust januneva suudluse mu otsaesisele vaotas.

Rahu allakirjutamine Landesvehriga.

Muinasjutud.

Ei, muinasjutte nii kui minu ema vist oska jutustada keegi muu!
 Õil talviseil neid kõneles mull' tema mill' üle lume hõbet kallas kuu.
 Ei tea, kust võttis omad muinasjutud, ent imeilus igaüks neist näis.
 Kord naer mis helkis, kaebav halin, nutud — kõik vaheldusid. Sünget valgust täis, neist mõnel nagu violetne virve.
 Kurbhämar; hulk figuure tumedaid mis tormasid kui kari hälbind hirvi...
 Metallne toon pääl uduid sumedaid neis hundas. — Oli sinivärviline veel muinasjutt, mäejärvest jutustet, mis mähib udu helkjaspärliline eel koidu. Rändajaist, kes avatlet

said kuristikku. Feest valges looris, kuldkroonilisest — julmalt hukkund sää!; mäevaimud naersid kohutavalt kooris ja salakõlaline nende hääl.
 Fantaasia meil hõljus kauge maile, kus päiksekullas supleb palme hiis.
 Kaet lootoslillist, sinisäravaile metsjärville teerajul ahtail viis, kus luuras saaki kuningline lõvi ja — silmis fosforrohiline loit — a'as tiiger välja küüsi teraskõvi ning luuras antiloopi, rohust hoit...
 Ja albatrossi hüüdu helisema pääl mere kuulsin melankoolilist...
 Ei, muinasjuttu nagu minu ema nii jutustele keegi teine vist!

1915.

Myosotis.

Kommunist.

I

Kui Tagatoa Jüri kapraliks sai, siis ei olnud temal veel viga midagi. Ainult vasaku jala suurt varvast oli külm tublisti näpistanud ja see tegi vahete vahel tigatedat kôdi. Teised ikka siunasid, et kui juba Tartust paremad „tankid“ oleks välja antud, siis ei oleks häda midagi olnud, aga mis seal teha . . . ega ometi majandusülema käest vägise võtta saa! Arvas heaks ja andis katkisevad välja — eks paremad jäänud parematele. Kas siis sõjaväljal mõnda uhkust tarvis, et jalanôud terved peavad olema . . . eks katsugu mõni kusagil seljataga kantseleis ehk mõnel teisel pehmel kohal katkiste jalanôudega läbi ajada — kohe naer lahti: mis mees sa oled?!

Ja kas neil väljaandjatel omalgi paremat tarvis ei ole — kirjutas, et sellele ja sellele saapad on välja antud, ja asi tahe; ükskõik, misugused need saapad siis olid — kas nârused „tankid“ või uued säärikud. Kuid väljaandja kohus on riigi kasusid kaitsta. Andis vanad välja, kirjutas uued, müüs uued vana kõlbmata rämpsu pähe täie hinnaga maha, pistis raha tasku ja riik oli kasu saanud . . . ükskõik, et raha mitte kassasse, vaid tasku läks, aga ükskõik: sissetulek on sissetulek ja raha on raha.

Jüri oli meeles, kuis temale varustust välja anti. Ta oli ütelnud küll, et andke sealt teisest virnast neid kõvemaid ja siis oli väljaandja tähendanud et: ega sa mõni kommunist ei ole, et jonnima hakkad — õige eesti poiss läheb ja võidab ka pastlatega ehk koguni palja jalu.

Jüri ei tahtnud kommunistiga ühe pulga peal olla, läks parem poolpalja jalu; saadeti juba kolmandal päeval piikonda — oli läbi lobjaka minek, öösel läks külmale, kuid Jüri tuli kolm tundi võsastikus liigutamata seista, selle aja sees läksid „tiblads“ mööda, Jüri luges ära kui palju neil kuulipildujaid, kui palju mehi ja püsse; nägi, kuhu nad läksid, kuulis, kuhu peatuma jäävad, andis ülemusele edasi ja lubati kohe niisuguse vägiteo eest kapraliks ülendada.

Nüüd — jõulu laupäeva õhtul üteldi, et juba kapral oledki . . . see oli nii pooliti jõulu kink, aga täielisem kink oli see varbaküüs, mis otsast ära mädanes.

Teenistuses vedas Jüri. Ja sellepärast, et ta julge ja külmavereline poiss oli. Millal näpistas punastel automaatpüssi, millal kuulipilduja. Läks julgesti külla, kus punased sees, tegi end „tiblaks“, nurkis mitmed saladused ja sai jälle kiita.

Ükskord aga kadus ta liinilt ja peale seda ei näinud teda keegi. Kuulda, et ta vasakusse kätte „noosi“ saanud ja sidumise punkti viidud. Pärast kuulsime veel, et Jüri vabadusristi oma mitmesuguste vägitegude eest sai ja sõjaväljale enam ei tule.

„Hea, et vasak käsi, nüüd võib Jüri ikkagi veel mingisugust teenistust leida; ta oli ju kirjamees? arutasime isekeskis. — — — —

II

Sain paar aastat tagasi lipnik Mäger'iga kokku . . . oli liinil kompani päälük. Jutusime seda ja teist, tuletasime vanu raskeid — ehk nüüdsega võrreldes õiglaseid aegu meele. Mägeril sai parem jalg pommikilluga „vapus-tada“ ja nüüd astub kepi najal — on märgata, et lonkab. —

Jutustas loo:

„See oli teisel aastal peale sõda. Läksin kuhugi riigi asutisse (kuhu, — ei ütelnud, kartis, et vastutusele võetakse . . . nüüd on neid paragrahve nii palju!!) omale kohta nuruma. Oli nii keskpäralise „suurusega“ tegemist, nii et rohkem oodata ei tulnud kui paar tundi enne kui jutule võetakse. Istusin ooteruumi pingikese peale. Kõhatasin, kuulasin. (Suitsetada ja nina nuusata ei tohtinud — selleks olid keeldused seintel). Kuid üks oli irevile, näha ei võinud, selle eest kuulsin kahekõnet:

„Hh, hm . . . jaa, Teie paber on läbi vaadatud ja olete järjekorda määratud — kuni koht vabaneb. Muud ei või mina midagi teha!“

„Aga vabandust, olen juba kolmat aastat järjekorras, viis kohta on vaheajal teistele ära antud ja — „Vahelehu: kust teate, et viis?“

„Viis kuulutust, et vajatakse kantselei ametnikku, kolm korda olen isiklikult käinud, see on neljas —“ „Küll juba meie isegi teame, mis teeme. Kui kohad vaheajal teistele anti, siis leiti see tarvilik olevat!“

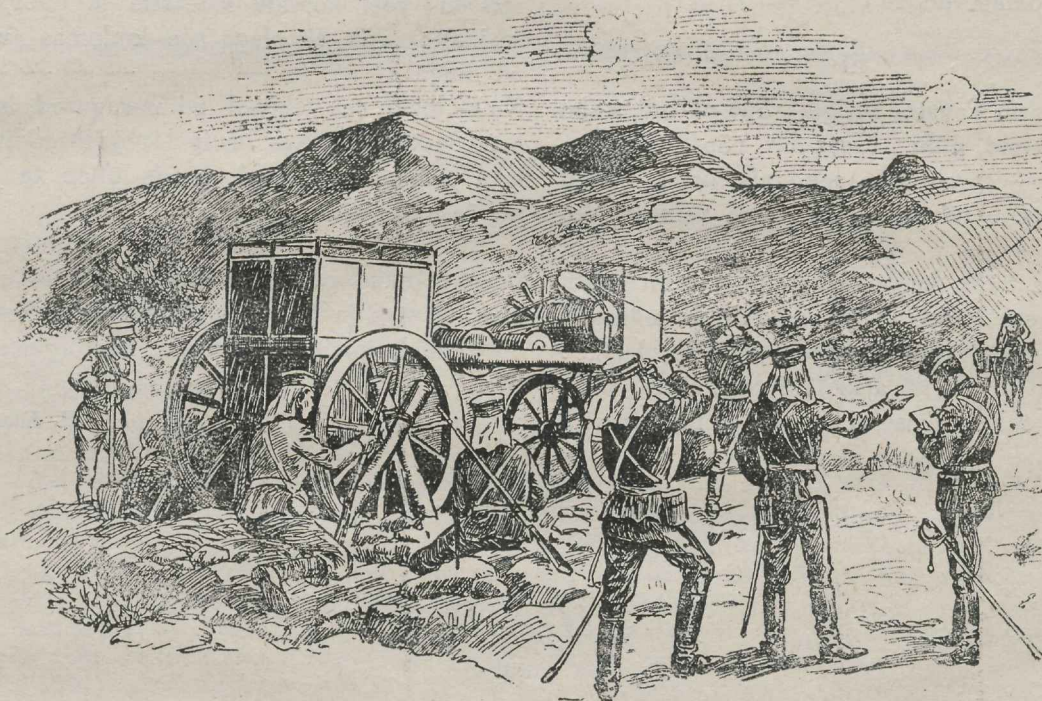
„Aga . . . sõjainvaliid!“

Nüüd — jutustas Mäger, tõusis teine hääl kõrgemaks ja omas täielise tooni, nii et isegi kommad ja jutu vahemärgid kuulda olid:

„Sõjainvaliid, sõjainvaliid ja muud juttu ei kuulegi! Mis Teie sellega õieti ütelda tahate.

„Vai nii,“ imestasin. „Aga kuidas jäi oma kohaga?“

„Käisin ikkagi õnne katsumas, ehk küll peale Jüri „väljalendamist“ suur preilikeste naerulagin tagant järele kostis. Astusin sisse . . . paistis midagi haaremi taolist; pärg preilisid ümber laudade, ühel teeklaas nina all, teisel ajaleht näpus, üks kirtsutas nina, teine tegi salaja „silmi“. Mõtlesin: Ah, kui siia saaks; elaks nagu Eedenis — tead ise, et ega siis minagi seda pehmemat värki põlga. —“

Ja sõna tõsisel mõttes on see just üks takistustest . . . minul on asjaajajaks preili ja see ei poolda sõjainvaliide . . . nad tulevad sõja-aega meele, siis oli tants keelatud ja preilil saab alati söögiisu rikutud, kui selle peale mõtleb.“ Nüüd — rääkis Mäger edasi — tõusis ka teine hääl: „Aga . . . määrused, seadused. Eesõigus?“

„Ah nii, või seadused! Teie hakkate siin ähvardama! Kas teate, kellega Teil tegemist on?! Niisugune kommunist; tema hakkab seadusi nõudma!“ — Oli kuulda tooli paigast äralükkamise krõbin, vihased sammud ja näost punane kui keedetud vähk lendas välja uksest — Tagatoa Jüri . . .

„No — noh; edasi“ — sähmasin vahele.

„Ah, kes nüüd vaesele annab! Ilmus jälle see „hm, hm; jaa, jaa“ prillid ninal, vürstlik väljaaste; jutustasin asja ära, et nii ja nii; endine sõjaaegne lipnik, siis noorem-, vanem leitnant ning praegu kapten — kas ei saaks midagi kohta . . . nälg kipub majja ja jalg kah ei ole nii nagu ta olema peaks!“

„Hm, hm . . . jaa jaa . . . vaadake; kõige parema meelega, aga kahjuks ja veel väga kahjuks ei saa midagi teha . . . niisugune ettekirjutus, et sõjaaegne ohvitser ei ole ikka see, mis ta rahuajal peaks olema! Siiski, lootust ei maksa kaotada . . . võib olla, et läheb sõjaks, siis on arvata, et suurem osa rahuaegseid

nii ütelda . . . hm, hm . . . jaa jaa . . . — ah, mis ma nüüd pidin ütlemagi! Ah jaa. Eks me' katsu teha, mis võib — jätke aadress" — tõusis püsti ja andis äraminekuga viisakalt märku, et jutul lõpp on."

„Ja — koht?“

Mäger ohkas, heitis käega. Istusime veidi aega, kurtsime seda elu ja olu, siunasime neid praeguse aja egoistlikke ilmavaateid, jõudsime ühisele otsusele, et aumehi suuremate meeste hulgast tikutulega otsida tuleb ja — läksime kumbki omale poole.

III

Kohtasin Tagatoa Jüriga. See oli nii, kolm nädalat enne pühi. Mees on näost „aratõmmanud“ — ei ole ikka see, mis liinil! Põsed aukus, vaade tuhm; huulte otstel valusad jooned. — — —

„Tere tere; kuidas käsi käib“ ja nii edasi.

Muuseas jutustas Jüri, et käinud mitmeski asutises kohta kuulamas, kuid igal pool läheb „räbalasti“! Nüüd ajab läbi nii kuidas saab, hea asi, et see pensioni natuke, mille peal rip-

ned — ikka hinge sees hoiab. Oleks tahtnud küll nii palju kui võimalik, oma ülejäänud jõul leiba teenida ja oleks ka energiat ja võimalust jätkunud; isegi riigile oleks see tsipake kasulik olnud (Jüri ajas suu kõrva lähedale), aga kust need täditütred ja onupojad saavad . . . hakka eesõigustest ja seadustest rääkima, siis oled sa — „kommunist“!

„Miks su silmad tuhmid ja enam ei hiilga“ — küsisin. „Lootus, lootus tuleviku peale on kadunud! Kui nii hoolimatult asju aetakse (Jüri ajas suu veel kõrvale lähemale ja ütles pool sosinal): „siis ei olegi see kodumaa tulevik nii hiilgav!“ — — — — —

Nüüd jõulu eel tekivad mitmesugused iseäralised mõtted: „Kas on igal sõjainvaliidil jõuluks pätsike saia laual ja mis ütleb ta süda, kui ta sealt otsast lõikab?“

„Mis häält teeb mõne isiku südametunnistus, kes nüüd pukis, kui ta pühi vastu võttes klaasi tõstab ja hüüab: „Elagu vaba Eesti!“?

„Millal sünnib see Kristus, kes õigluse ilma toob? — Seda ei tea Tagatoa Jürigi!

K. Kaasik.

SULLE.

K. Sass.

Sügisel.

Oh millega Su pääkest võiksin ehti:
ju närtsind lilled, maa on kollane;
mets sügisene värvilt kollane —
tuul keerutab puilt maha koltund lehti.

Õil näha vaevalt sirendavaid tähti.
Põld viljakandev juba mullane,
käib adra taga raugend sulane . . .
Veel millega Su pääkest õrnalt ehti!

Ent üle koltund nurme sammun siiski —
vast annab sügis — helgu Sulle toon.
Aeg alla pillub tinaraskeid piiski —

need langvad krabisedes aknale,
tuul taga hundab nagu peni hoon
ja vihma piisad langvad aknale.

Talvel.

Ju ülalt helve helbe järel kukub.
Õist innul taevast vaatlen, tuulgi helk.
Kui saaksin ülalt tähe — see Sull' helk
sest lume alla koltund lehtki hakkub.

Aeg unes imelikus raskelt tukub,
me hingis siiski olemise helk:
rõõm lastelgi — mäest alla liugleb kelk
ja ühelt künkalt teise otsa kukub.

Talv sügiseltki riisub närtsind lilled —
Sull' olgu ehteks laste süütu mäng
ja aknal andest talve härmalilled.

Sull' serenaadi laulgu tormi hala
ja lemmikuks Su olgu tuisu mäng,
kuid võõraks jäägu askelduste ala.

TARTU SEEBI- JA SOODAVABRIK

asutat. 1849. a. end. A. FREDERKING asutat. 1849. a.
Oman. prov. M. HAKKAJA pärijad. Tartu, Aleksandri t. 46, tel. 2-57

S O O V I T A B:

TUALETT-SEEPE. KOOKUS-TUALETTSEEPE.

Arstlisseepe Palmõli-tuumseepe. Pesooli (pesupulbrit) Habemeajamise seepe „Leda“ Kirjut ja kollast
HINNAD MÕODUKAD. pesuseepi ning pesussodat. HINNAD MÕODUKAD.

OMA SEEBIKAUPLUSED: Tartus, Söögiturg nr 5 — Aleksandri tän. nr. 46
Tallinn, Saiakang nr. 2 — telefon nr. 11-50 Pärnu, Vene tän. nr. 11 — Telefon nr. 3-20

Jõulud põrgus.

„Modern“ vagajutt.

Vanakurat istus suure katla ääres leelõukal, närides paavst Pius VI. säärekonti, mida põrguproua, kes süldikeetmisel kibedasti ametis, vanamehele ajaviiteks kätte viskas. Noorem poeg Saatan harjutas jalgpalli, osalt kõdunud esimese Liivi piiskopi Meinhardi pealuud nurgast teise loopides. Omaaegne vene „kuulsus“ Griša Rasputin kummutas küttematerjali katla alla, nii et habemest heeringa pea suurused higitilgad maha kukkusid. Põrgupere oli nii ütelda enam-vähem „omavahel“, sest Kuradi vanem poeg Intrigissius oli ühes kõigi põrgulistega hommiku vara üles ilma sõitnud, värsketele riigimeestele ja teistele „suurustele“ mõtteid pähe tuupima, kuidas rahvast ja riiki ilusate lubaduste ja nende mittetäitmise abil rohkem tüssata; kuna tütar Kiimalissimus tagatoas uut „džimblackfoxjavamignoni“ tantsu välja mõtles, mida lähemas tulevikus preilid ilma džimmi kingadeta nabanä ulatavas kleidis tantsima peavad, kui isuäratavad ja modernid soovivad olla.

Vana Kuradil läks kondi närimine igavaks — nosis natuke ja viskas siis pojale vastu vahtimist, nii et tulesädemed sealt välja lennates Rasputinil pool habet ära põletasid; haigutas ja sõnas:

„Ah, Taavet võtku (põrgus kurja ei vanuta — on kombeks vastandid laused) see elu ja olu läheb lõppude lõpuks igavaks... tarvis õige raadio sisse sääda, siis võiks silmapilk kuulda, mis maakeral tehakse!“

„Mine Moosesele oma jutuga, nagu omal seda kisa ja kära veel vähe oleks... Katsu, et silmapilk kaod, ei lase sülti valmis keeta“ — ja vanaeit haaras ähvardavalt A. Le Coq'i vabriku katla suuruse kulbi, ning Kurat oli kui väik kõögist väljas.

Väljas oli kottpime, (sest põrgus teeb elektri- jaam peaaegu niisama sagedasti tükke, kui Tartuski — kuid seal on see värk soodsamini sisse seatud) Kurat jooksis peadpidi vastu elektri posti, nii et tuli silmist välja käis, (meil võib niisama) tule abil nägi teist posti (meil nii ei saa!) jooksis selleni ja nii edasi... kiiremini kui preester Tennisons Tähtvere pargis maratoonni. Jõudis lõpuks asutiseni, kus kõiki saada ja seal juures ka naist petta võib, (meil on kah) pistis politseinikule, kes lähedal seisis, (meil puudub) ühe tulise — vastu vahtimist (meil nii ei tohi!) nii, et see ärkas, (meil küll mitte!) ja astus sisse.

Leidis tühja saali, (meil on täis) tegi paar vastavat „topkat“, vaatas külgukse poole, kust vahelt üks „poisipeaga“ keelt näitas, sülgas ja läks! (Meil nii kähku — ei; ka sülgamise asemel on — suudlus.) Nüüd oli poisil pea kirju. (Meil nii vähest ei aita!) Peremees läks oma majapidamist revideerima (meil ei tee seda kaineltki!) ja kohtas ministriga, kes leivakanikas kaenla all, kiirelt edasi astus (meil kihutavad autodega. Portfell.).

„Oo, tere... (meil ei ole lubatud; iseäranis kindata ja põrgus ei ole veel vabariik, on vabamad traditsioonid) kuidas asutis töötab? (Meil nii familijaarselt mitte uulitsal — selleks on „Mustad Kassid“ j. t.)“

„Läheb kah, kui ikka asju õieti aja (meil nii ei tehta) mis tal siis ikka on. Kuid vabandage... pean ruttama, on abipalujaid rahuldada!“ (meil seda ei tehta; soovitam on kasade tühjandamine). Ning Kurat jäi jälle üksi. Liigutas kõrvu, mõtles ja astus üle piiri (meil võetakse ilma viisumita kinni).

Põrguvanaeit higistas köögis, nii kui meie tähtsamatel prouadel teenijad) viskas lõpuks kulbi kõrvale ja hakkas Rasputiniga pingile istudes juttu puhuma (meil — sohval või voodis.). Tütar Kiimalissimus oli vistist asjaga valmis saanud, tuli kööki ja hakkas noorema venna Intrigissiuusele kukeaabitset õpetama (meil proovitakse niisugusel juhul mõne kavaleri seltsis kusagil hästi kõrvalises kohas veini sorte jne.) —

Varsti oli terve põrgu kära ja müra täis (nagu meil enne valimisi). Igaüks oli oma kohused ära täitnud (meil — ei) ja nüüd võis terve põrgu täielikult jõulu rõõmu maitsta (nagu meilgi).

Söödi ja joodi — kes lähemal, see sai nii palju kui kulus (nagu meilgi). Suuremad tõu-

kasid vähemaid eemale (— ei maksa korrata!) ja need, kes kõige suurema töö teinud ja pool-sandiks pekstud, vahtisid aupaklikult eemal ja püüdsid neid jäänuseid, mida sööjad üle teiste eemale pildusid (justament, nagu — —!)

Lõpuks ilmus ka vana peamees ise. Ta oli pahas tujus (meil selle vastu — väljamaalt tulles) asus teiste hulka (meil . . . oo Jumal! eraldi) ja kraapis katlapõhjast (meil pealt) kuumat süldi vedelat — (meil lastakse anguda) ning hakkas siis seda välispoolset elu ja olu täiel suul siunama (meil kiidetakse).

Peale õhtusööki ruttas igaüks magama (meil pummeldama) ja nii väike kui suur valmistis end muretult pühi vastuvõtmiseks (meil ainult suured).

K. Kaasik.

Esimene Eesti-Vene rahusaatkondade koosolek Pihkvas 17. sept. 1919. a.

Remmelgas.

Üks remmelgas nii üksinda
On soosse asunud . . .
Ta tüvi karjalaste poolt
Kõik ära kooritud . . .

See üksik puu sääl minule
On ainsaks troostijaks,
Et saatus üksikutele,
On raskeks liitsujaks . . .

Rakveres,
1927.

Arnold Liiv.

Lumi.

Ju hõljumas, heljumas tasa,
On lume helbeke teel . . .
Mis toob ta mul hingesse kaasa,
Kas piina, valusid veel?

Ja langeb rinnale lumi külm,
Sääl süda siis seisma jääb . . .
Nii valmib kord üksik hana kalm,
Tuisk nuttes üle tast läüb . . .

Arnold Liiv.

Kristuse sünnipäeval.

K. Kaasik.

Oma suurel Sünnipäeval Lunastaja Kristus
paradiisi lävel lihtsal pingil istus,
mõtles: mis ma sellest kasu sain,
et end kogu elus teiste ohvriks tõin? —
Kogu aeg mind ühest kohtust teisi kisti
viimaks elu lõpul poodi risti — —
Kannatused, puudus, nälg ja valu . . .
Selles seisis kõik see terve elu!
Peale surma püstitati kirikuid ja sambaid
minu auks. Ja minu nimel kiristati hambaid,

tapeti üksteist ja minu pärandust
kisti, nii kui kallist varandust.
Siis, kui peale surma enam midagi ei taha —
Nüüd ma olen teiste kasuks kiidetud ja püha.

Sõjainvaliid, end Kristusega võrrelda küll võid,
sest et tema saatust jagad, tema jäljis käid —
Sured — kantakse su auks kokku kive,
elad — kisutakse hambaist viimne leiva iva . . .

Meie kuulipildujapesa Irbuska rindel.

Langevad lehed.

A. Ivan.

Maha jäetud ja üksinda istus ta sügavas parginurgas pingil. Sügise öö jahedus tungis sooja ihuni läbi kerge kleidi. Suurrätt, mis ümber piha oli tõmmatud, ei annud suuremat sooja, sest räti suurema osaga püüdis ta mähkida ja soendada südame all, süles puhkavat noort elu. Heledalt vaatas hõbedane kuu alla

tumedasse pargi villu ja ta salalik hele valgus paistis neiu kahvatanud põsile, mida mööda veeresid suured pisarad. Neiu nuttis ja kaebas kuule. Tasase ja kurbliku sahinaga langesid kaskede lehed ja ka nendes kuuldus nagu nuttu ja pisaraid. Nende tasane sahin oli neiu hingele arusaadav. Selles sahinas mälestusid sünd-

Eesti sõjavangid Saksamaal sõjavangidena

mused piltidena endisest õnne ajast, mil laulsid nad temale elust ja õnnest ning päikesest ja soojusest.

„Oh, langevad lehed, ärge sahisegi enam nagu ennem, vaid sahisegi, kuidas teie kevadet ootasite, kuidas igatsesite elu ja päikest.

Laulge julgelt ja vägevalt, kuidas murdis teid armutu sügistuul, kuidas kallutas teid udu ja karm külm!!“ Nii ohkas ja kaebas neiu ja suudles süles uinujat elu. —

Palavad pisarad neiu põsilt langesid uinuja silmle ja äratasid ta. Pargivilust kuulduv külmava lapse nõrk hädahäälitsus ja see helin kuuldus üles kuuni.

Tema oli sündinud ilmale, et elada õnnelikult, et näha valgust ja tunda soojust oma ümber. — Loodus üksinda kuulis tema häält ja kaastundmusel langesid kaebades lehed, kuid inimesed ei mõistnud elu häält, vaid lükkasid eneste hulgast kõlbluse nimel välja kaks hinge, kes janunesid elu ja soojuse järele . . .

On hiline sügis, niiske ja külm. Kuu hõbedane valgus paistab väljas ja langevad külmanult viimsed lehed. Oh, laulge langevad lehed ja kaebage, teis kuulduv kurbus ja lein, teist paistavad pisarad ja neid mõistab mu hing. —

Vari.

*Kõrgel pilvepiiril keerleb hirmus tiivuline
Kesse oskab talle anda õiget kaju?
Tumedaks teeb taeva aluse ta türlumine,
Ärevusel hoiab inimkonna tuju.
Nagu algmaailma elukate riigist valla
Peasenud see olevus ja tõusnud taeva alla.
Elustavat valgust varjama.*

*Kolkumist ja kadu toob ta kosuvale maale,
Siit kui ahnitsedes kaunist saaki valvab;
Nagu lõhu pakuks terve ilma painajale.
Rusuv tunne, mis kõik elutungi halvab,
Suuri algatusi, ettevõtteid leidub vähe,
Ühistööd ja püüded eduteed ei lähe, —
Tardunud on rahva tahtejõud.*

*Tõsiselt ja vaikselt nagu päikse varjutuses
Otsib noorus kadunud õnneteede algust,
Viibib mõttes selles vastamata küsimuses:
Millal näeme jälle elustavat valgust?
Harva mõni eksind röömuläik on priskel palgel.
Seegi häbeneb kui arglik öölinn päeva valgel
Avalikult ennast näidata.*

*Sest see vari langeb alla linna uulitsale,
Pidusaali, ilustatud lossi suurde,
Kannub kurba kodumaale, küla-tänavale,
Asub sauna vanaemakese juurde,
Kuhu pole enam kaua paistnud hele päike.
Ainus soov veel juhib eide mõtte käike,
Et ta oma toitjat näha saaks.*

*Kes on vastu läinud vägevale vaenlasele,
Vabastama ikkest inimese sugu,
Kirjutama tulevaile rahva põlvedele
Kõige verisemat kurba ajalugu.
Paljudega läks ta pikka rahupõlve tooma,
Uusi aegu, uusi aateid rahvastele looma, —
Vabastama meie kodumaad.*

*Vastu peegeldub see vari meile kohutavalt
Kasade ja laste pisarate merest,
Kohutavamalt veel laialt vaenunäitelavalt,
Määratumast värskest inimese verest.
Kus ta päikese kui leinalinikusse katab,
Lepituse hüüded surma mürinasse matab,
Noorust, jõudu, elu hävitab.*

*Veelgi venib vari aegamööda laiemale,
Paistab eemalt paks ja pürita ja pime,
Aga vaenuväljal tüdinenud võitlejale
Midagi ei tundu võõrastav ja ime . . .
Täna vaenlased, kel südames on põlev viha,
Põlgtus, taltsumata hävituse ha, —
Homme võnnad ühishaua sees.*

*Leinajate hulgas ühte leeri veel ei mahu,
Aga ühistlein läb üle ühishaua,
Miljonite suus ju kuulduv ühissõna — rahu —
Rahvas tahaks teha mõgast adraraua, —
Tahaks juba varjuvallast vabaks saada,
Lepitatud meeles minna jälle ühist rada, —
Vaenlases nii leida inimest . . .*

Jakob Liiv.

Ohvrid.

Ta kõndis nendega kõrgel kaljurünkal. Nad olid ta sõbrad ja kuulasid innul ta kõnet. Nad näisid janunevat selle järele. See oli pimeduses, kui vajasid juhti — abi. Aga kui päike kaugelt sinimägede tagant omad kiired välja saatis ja pimedus helendavate kiirte all kustus, keerasid nad ta poole ja keelasid temal enesetega käimast.

Ta ei mõistnud neid enam, ei saanud neist aru ja käis ikka nende kõrval, sest raske oli loobuda neist, kes olid ta sõbrad.

Seal vihastusid nad ja tõukasid ta kõrgelt kaljurünkalt alla mustavasse sügavusse.

Kukkudes veristas ta oma liikmeid ja kaotas mõistuse.

Möödusid hetked, minutid ja tunnid, nad ülalt jälgisid teda. Nad nägid, kuis lamas ta meelemärkuseta omas veres.

Kui ta viimaks toibus ja üles vaatas, ei teadnud nad siiski veel, mis olid nad teinud, üks naeris isegi neist.

All sügavuses, kus lamas ta, polnud aga vett nagu harilikult, vaid oli nii kuum, nii kuiv ja ääretu palju kive, ning teravaid kaljutükke.

Ta tõusis omast verest, sest tal oli jänu, ning ta tahtis pesta omi haavu. Ta komberdas kaljust kinni hoides edasi, kuid tükid rebenesid lahti kaljust ning ta kukkus uuesti, osatades omi haavu, millistest taas nirises tumepunast verd.

Seal hakkas ühel hale Ta pärast, ning ta kukutas end Tema juure alla, sest ta lootis saada kergemaid vigastusi, et Teda siis aidata. Ent ta kukkus äsja lahti rebenenud kaljurünka peale, purustades oma pea.

Seal toibus esimene uuesti ja komberdas kaljurünkast kinni hoides ta poole.

Ent seal langes korraga suur kaljumürak, mattes esimest ja teist elutut keha oma alla.

Stefanida.

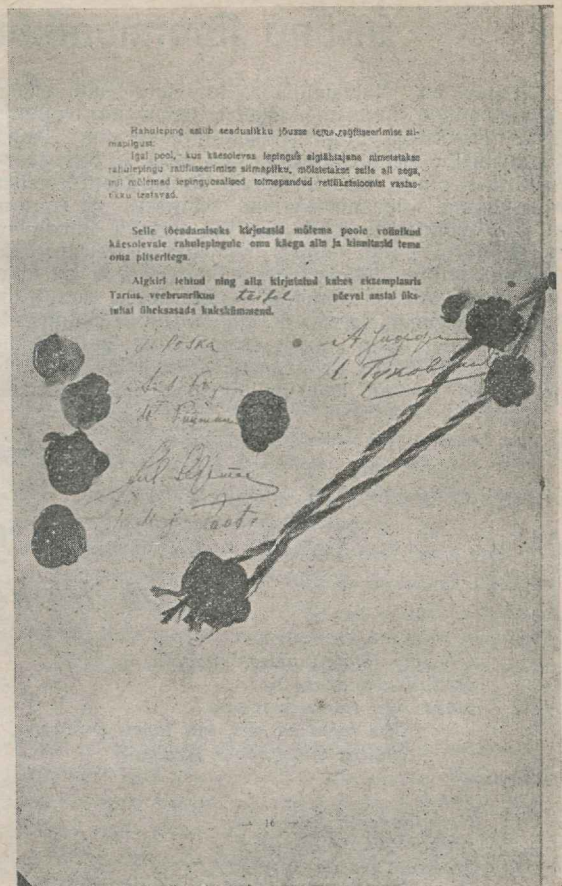
*On järsku päikeselised päevad muutunud viluks
On rõõmsa naeru asemele kurbus astund,
Ja silmad ahastuse merre kastund,
Oo, ootan kuna rõõm mu pääd taas siluks.*

*Kõik mured, mida unustanud suvekuudel,
Mil olid sina mul, on ärgand taas.
Mu habras profil, kuu poolkõhna faas,
Jäänd ahtamaks ja mõtted hälbvad koolja luudel.*

*Et hülgand mu, ei oska täiesti veel usku,
Et tuhaks põlenud mu hüüd.
Ah krampi tõmbub iga sõrme küüs,
Ja tunnen südamel suurt rasku.*

*Ei, meeeldi võin usku valet,
Sest tõsi liiga kibe, imal.
Või olla tark (nii öeldakse, küll minu arust rumal)
Ja võtta kergelt kõike nagu mängiks malet.*

O. K.

Eesti-Vene Rahuleping.

Sull' punusin pärga.

*Kord punusin pärga.
Ma pärga
nii lehkavaist roosidest.
Ta punusin sulle!
Ma sulle
küll õrnemaist lilledest.*

*Ja tead, need lilled,
need lõhnasid magusalt.
Kuid seal — üks okas,
üks okas.
Mind torkas nii valusalt.*

*Ja viimaks nii palju
neid okkaid.
Mu käed said veriseks.
Ja viimaks, nii vähe
neid lilli —
mu süda läks kurvemaks.*

*Seda pärga, mis punusin
sulle,
Nüüd ise kannan ma.
Ei loobuks tast siiski iial,
Ehk olgugi — okastest ta.*

*Pärg edenes visalt,
nii visalt.
Mu käed olid verised;
veel korjasin okkaid
seest välja,
et sõrmed mul väsisid.*

*Siis punusin jälle
ma pärga.
Kuid sulle ei saanud ta küll;
sest ühtki lille tas polnud.
— Sai valmis! —
Mu kibuoitsa pärg.*

*Nüüd rändan ja pärg on
mul peas,
ja okkad need torgivad.
Ühtki lille pole nende seas,
vaid valud
Mind valdavad.*

Stefanida.

Halastaja õde.

Pühendan meie Punase Risti arstidele ja halastaja õdedele.

I.

Edasi vennad, ärge jääge teistest maha,
Ega vaba Eesti pojad tohi peita ahju taha,
Kui käitemaksmist nõuab meie vendade veri,
Ei tõkkeid või teha mäed, orud, jõed, meri,
Kõrgel kandkem käes Sinist-Musta-Valget lippu
Ei siis meie kodukollet saa vaenlane rikku.*

Needsõnad tulid viimased raskelt haavatu huulilt,
Neid hüüdis noor ohvitser, tabatud vaenlase
kuulist

Ägedas lahingus pole aega, ei rääkida-vahti,
Sääal kõigil on tegemist, pole kellelgi mahti,
Sest kallid on silmapilk, kui ju taganemas see,
Kes võõraste maasse algas röövimiseks tee.

Ikka kaugemale edasi tungisid isamaa pojad,
Kelle vendade verest punetasid mäed, orud, ojad.
Ei kosta langenud noormehe kõrvu enam kära,
Ta silmades tumenema hakkab ju sära,
Ei tunne noor kangelane enam haavade valu,
Ta kinnised huuled ei kaeba, ei palu.
Kuid mõistus veel selge, kuigi raugemas ramm —
Tal astunud elus viimne on samm . . .

Mu ligidal ojaken, kes läheks vett tooma,
Ehk aitaks mind roomata allikale jooma.
Kas tõesti kõik on otsas ja lähen teise ilma.
Kes paneb käed mul risti, kes sulle mu silma?

II.

„Õde, siin on veel haavatu,* kuuleb ohvitser juttu.
„Tal tuksub veel süda, vett tooge mul ruttu,
Ehk suudame päästa selle noormehe elu,
Kui mitte, siis vähemalt tal kergitada valu.“
Mis edasi sündis, ei kuulnud haavatu enam,
Sest valu on kadund, silmis tulevik tal kenam.
Pea segane, otsas kannatus, mõistus ja meel,
Kurgu lae külge kinni on kuivanud keel . . .
Ei uskuda tahtnud noor ohvitser silmi,
Kui haigemajas ärkas, et kõik see oli ilmsi.
Õde niisutas viinaga kuivanud huuli,
Arst rinnust tal otsis sinna tunginud kuuli.
Ehk kange küll oli rinnus haavade valu,
Huuled sosistasid siiski õrna õekesele tänu.
Sõrmed otsisid surumiseks arsti abiandvat kätt,
Silmad tilkusid õnnest ja rõõmust tal vett.

III.

Nüüd ununen ammud ju hirmsa sõja kära,
Ka haavad on paranend, valu meelest läinud ära;
Ei unustada suuda ohvitser halastajat õde,
Punast risti ja arsti, kelle eesmärk abi-tõde.
Kelle ennastsalgav töö kannab rikkalikku vilja,
Kelle arstid ja õekesed töös vara ning hilja.
Palju tänu võlgneb Punase Ristile sõjameeste
kogu.
Punasest Ristist peavad maailmas kõik sõja-
mehed lugu.
A. Simon.

Nimetu igatsus.

(Laul proosas.)

Kui siravad kahvatus jaanuari kuu valguse kiirtes
jume-kri-tullid ja krudisevad su hõljuvate jalgade all,
ning mängib õrn külma jume su palgeil, kui purpur
koidupuna, siis olen ju su juures ma . . .

Kui kevadloomis, tärkamis-palavikus rõkkab loodus
ja unistavas kasesatus, või kopli tünavaal õitsmas-
toomingad, laksutab õõbik ja sina unistad lahtiseil
silmil murdes roosi ehteks enda karskele rinnale . . .
siis olen saät su juures . . .

Kui kuumal suveõöl lillede lämbuvast lõhnast
uimasell lamad sulist padjul, või värskes heinas
haljal murul ja kui kired su kehast läbi tuksatavad,
siis olen su juures . . .

Kui lõhnab loodus valmivast viljast, ning veri-
loigud vahtralehil, siis langeva lehena sügis nukruses
su juures ma . . .

Kui näed kuld-kollastes lokiides süütu lapse pead
ja lased omi sõrmi libiseda üle armsa lapse peakese,
ning kui väikesed siidpehmed lapsekäed kallitades
puudutavad su karget rinda . . . siis olen ju su juures
ma . . .

Kui võitled enda hinge tahtega ja sõittled verre
tekkunud pahedega . . . ikka su juures olen ma . . .

Ma olen ikka ja alati su juures — sinu tund-
matu, nimetu igatsus . . .

Rakveres.

Arnold Liiv.

Jäädav vendlus.

Bernhard Koost.

Ei raiu ta armutult elu, mis noor,
Kes liigub tormis kui meri.
Vaid seda, kes närtsind — kel pehtinud koor.
Kel soonte sees vaenulik veri.

Ei pane ta okstele pärleid, mis kuld,
Ei hõbetud päikseid, ei tähti.
Vaid tegusi, sõpruse meelt, vaimustustuld
Mis jäädavalt köidaks neid ühte.

Mis köidaks ühte neid alati,
Et tarduks vaenulik veri.
Ja soonte sees tuikaks, keeks igavesti
Üks püüe, mis võimas kui meri.

Las mässab väljas siis marutuul,
Las pakane vihaselt paugub.
Kui toas on kõlomas vabanend huul
Kui rinna sees vaimustus tuikab.

1927.

Getrahu aastapäeval 11. novembril 1927.

Jenny Negro-Wösfotoffy.

Suur vaikus.

... Oli midagi 11. nov. paraadil, mis mulle kustumatult meele jäi. See oli Alc de Triomphe'il, Napoleoni võitute auks ehitatud võiduvärvatval, tundmatu sõduri haua, kus vabariigi president, ühes kindral Foch'iga, ministrite ja välisjaaditute juuresolekul paraadi vastu võttis. Tundmatu sõduri hauale kuhjus lillede mägi, selle ümber — lippudemets. Umbes 350 lippu andsid au tundmatu sõduri põrmule, sõdis selle ümber seisma jäädes. Algas paraad tahuri mürtfuga, mis nagu ahwardav sõjajumal Piffer pani tarretama elu.

Ohvitserid, sõdurid, fogu pääkttvaatav rahvas tardus filmapilkfekt. Rõigist käis üle surmavaikus, — pää fohal nagu oleis tuuldunud surmaingli suurte ja raskete tiibade lööte: kaks minutit üldist waitust f. järvõitluses langenud sõdurite mälestamiseks, — paar rufuvat, tinarasket, — nagu alla, kuhugile sügavale hauapõhja kistuvat filmapilk. — Wiivastub maailmapõhja määratu lahingutväli oma surmutega. Purustatud tehadega lamab jää 14 miljonit vahtvat sõdurit, surma surnud sõdurit. Kui neid ühte forjata, milline tõrge laipademägi tõuseks taevasteni!..

Ja forraga näed, kuidas see mägi hakkab liituma, tõusevad mehed oma moonutatud nägude, purustatud ajude ja wigastatud liitmetega, iverised haatvad rinnas. Seatvad endid ritta ja hakkavad marsima. Ja fogu see lõpmatu pikk surmute paraad liigub tummalt, suures waitufes mõõda Champs Elysees'd, — mõõda waititvaft rahvamurrust, — tundmatu sõduri hauale... Ja lilledefoorem tundmatu sõduri haua hakkab forraga liituma,

pärjad pudisetvad laiali, — tertib hauakivi, — ja piffamifi tõuseb hauast walguft hoovaltu tundmatu sõduri ivari. Za astub paraadile ilmunud suure surmuterea etteotsa, lahutab käsi ja hüüab elufate poole:

„Alga minu ja mu wendade wene hind?“

Suur waitus.

Lipud on langetatud. Sõdurid seisatvad kui raidufujud, mõõt silma fohal. President on paljastanud pää. Samuti on fogu rahvas. Seisatvad fõit tarretanult.

Kaks tinarasket, piffa minutit. Waitust! Wõim on sõdurite käes.

Rahurimürts. Pääsetaffe nagu painajast. Ja ei pääfeta. Neliteist miljonit! Neliteist miljonit partmat, tugewaimat noort inimetu! Ja mille eest? — Nii kallist hinda! Weel on tundmatu sõduri ja ta wende wene hind tafumata meie tõsjaarwes. Ei saa finni kawatada nende haatvad seni, kui testatvad sõjad ja sõjadppufed. Ei kahane ka tõsjaarwem meie, elule fällinute hingel kuni me pole midagi teinud nende, oma langenud wendade eest. Ei tafu nende wend lõhnatvad lillekimbud ega uhted mälestusfambad langenud sõdureile. Minute õige wiis kustutada seda tõlga — on luua r a h u. Kaotada lõpukult fõda. Kas wõib olla midagi weel mõistmatumata meie walguftatud aastafajal kui seda on fõda? Kas meie-aja kultuurinimene ei leia oma riikliste tiilide lahendamifets muud abinõu kui fihutada inimesi inimeste häwitamifete?..“

„E. NEGRO.“

Üleskutse.

Päev päevaga viib surm meie seast ära kaasaegeid ja iga uue päevaga ununevad mineviku mälestused, sellest suurest ajast, millest meil igaal ühel niipalju mäletada oli.

Ajalugu märgib ära ainult üldjooni, kuna üksikasjalised sündmused ja isiklikud üleelamused teda ei huvita.

Isiklikud mälestused ei tohi aga mitte kustuda, vaid nad peavad elama meie järeltulevatele põlvedele ja neile edasi andma neid hingelisi üleelamusi ja tundeid, mida meie sõdade ja revolutsiooni päevadel üle elanud.

Vigast. Sõjam. Ühingu Tartu osakonna algatusel on A. Ivani kaudu hakatud koguma sõjast osavõtnute elulookirjeldusi, lahingutest osavõtmise mälestusi ja tegelaste päevapilte, missuguseid kaunis koguke Tartumaalt saadud ja nende täiendamisel erilise albumina trükis avaldamist leiavad. Sellepärast on soovivat, et kõik sõjainvaliidid ja sõjast osavõtnud omad sõjamälestused koos päevapildiga nende kogujale — **Tartu postkast 88, A. Ivani nimele saadaks**, kus nad tänuga vastu võetakse ja trükivalmis korraldatakse.

Vastutav toimetaja: Jaak Roosson.

Tegev toimetaja: Aleksander Ivan.

Väljaandja: Vigastatud Sõjameeste Ühingu Keskjuhatus.

Ka kõige nõudlikum tarvitaja

rahuldub tarvitades võistlemata headuses valmistatud **shokoladi**, nagu piimashokolad, pähklitega „Pirita“, shokolad vanilje, mõrushokolad j. n. e. j. n. e. j. n. e.

Palju sorte shokoladi **kompvekke!**

Oma kakaovabriku saadused, valmistatud kõrge-
— — — — väärtuslikest kakaoubadest. — — — —

Nõudke!

Proovige!

A. BRANDMANN'i

shokoladi-, kakao- ja kompvektivabrik

TALLINNAS.

G. Heinmann

— Kondiitriäri ja kohvik —

S. Karja tänav 4. Kõnetraat 20-47.

Alati saadaval:
tordid, koogid, küpsised:
:: Viini ja kollane sai ::

Omas tööstuses valmistatud

shokolad

tahvlites, shokol. kompvekid,
liht ja maitserikastes ilukarpi-
:: des alati suures valikus ::

Hinnad mõõdukad!!!

Tellimiste vastuvõtmine kõikisugu kondiitri maiustuste peale.

J. SOONSEIN & Co

Estonia teatrimaja nr. 8. Telef. 24-39.

soovitab

pühade kingituseks suuremas valikus kohvi ja lõuna serviise, lampe, emmail-nõusi kuulsamast Rootsi vabrikust ja igasuguseid kõõgi tarbeid.

A/s. Balti puuvilla ja Sindi kalevi vabriku ladu

TALLINNAS,

Suur Karja tän. 13

TALLINNAS

Kõnetraadid:

Juhatus — 24-66. Üldine — 2-41. Kalevi jaoskond — 31-02. Arveosakond — 31-58.

Igasugu pleekimata puuvilla riide müük nagu: bjas, sarge, mitkal, barhi, marled, lõimed ja vatt, kui ka lina- ja purjeriie.

Samuti müüb ladu ka vabrikus ümbertöötatud (pleegitud) mitmesuguses headuses **pesuriiet**, ning rikkalikus mustrite väljavali- kus igatselti bluusi- ja kleidi- riideid kui ka satääni, põlle- riideid ja pearätikuid.

Kalevi osakonnas suures välja- valikus igatselti

villast riiet, odavamalt ja kõige kallimat, samuti ka villaseid tekkisid ja suur- rätikuid.

Peale selle

Eesti Niidimanufaktuuri õmblusniit

kõigis numbrites.

MÜÜK AINULT SUUREL ARVUL.

TRÜKIKODA ED. BERGMANN, TARTUS.